JĘZYK POLSKI

KOMPLET SCENARIUSZY

DO NAUCZANIA ZAGADNIEŃ FINANSOWYCH W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

Dla klas
4–8

Ministerstwo Finansów

FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ

WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Komplet scenariuszy został wydany w ramach Zadania „Materiały edukacyjne do nauczania zagadnień finansowych w klasach IV–VIII szkoły podstawowej" sfinansowanego ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Warszawski Instytut Bankowości.

Koordynator Zadania: Krzysztof Ostafiński (Warszawski Instytut Bankowości)

Koordynator merytoryczny Zadania: dr hab. Tomasz Rachwał, prof. UEK (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)

Autor wprowadzenia: dr hab. Tomasz Rachwał, prof. UEK (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)

Autorzy scenariuszy:
dr Rafał Mazur (Uniwersytet Rzeszowski) – scenariusz 1, 5
mgr Maria Kinga Orlicz (Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach) – scenariusz 2, 11
mgr Marzanna Kostecka-Biskupska (Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach) – scenariusz 2, 11
dr Beata Bawej-Lisiecka (Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu) – scenariusz 3
dr Małgorzata Juda-Mieloch, honorowy Profesor Oświaty 2025 (Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu) – scenariusz 4, 12
mgr Anna Molenda (Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu) – scenariusz 6
mgr Ewa Grodecka (Stowarzyszenie Nauczycieli Polonistów) – scenariusz 7
mgr Judyta Boczek – scenariusz 8, 10
mgr Karol Baranowski (Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie) – scenariusz 9

Recenzja merytoryczna:
dr Krzysztof Kil (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)
dr hab. Agnieszka Parkitna, prof. PWr (Politechnika Wrocławska)

Recenzja dydaktyczna:
mgr Anna Czarlińska-Wężyk (Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli "WOM" w Katowicach)
dr Waldemar Lib (Uniwersytet Rzeszowski)

Redakcja językowa: Judyta Boczek

Skład: MGMEDIA Maciej Grabowski
Projekt okładki: MGMEDIA Maciej Grabowski
Zdjęcie na okładce: Rido/Adobe Stock
Grafiki i ilustracje: Adobe Stock

Wydawca: Warszawski Instytut Bankowości

Adres wydawcy: ul. Kruczkowskiego 8; 00-380 Warszawa

ISBN: 978-83-979917-1-2
ISBN: 978-83-979868-1-7 (całość kolekcji)

Wydanie: pierwsze

Rok wydania: 2026

Wykaz skrótów użytych w rubryce „punkty podstawy programowej" scenariuszy:
PP – podstawa programowa dla szkół podstawowych zgodna z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r., w brzmieniu po ostatnich zmianach w 2024 i 2025 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 356, z późn. zm.); **NPP** – nowa podstawa programowa dla szkół podstawowych zgodna z rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. (Dz.U. z 2026 r., poz. 378), przy czym w przypadku wiedzy o społeczeństwie zapisano **NPP(EO)**, co oznacza punkty nowej podstawy programowej edukacji obywatelskiej, która zastąpi od roku szkolnego 2028/2029 wiedzę o społeczeństwie; **WO** – wymagania ogólne; **WS** – wymagania szczegółowe; **DE** – wymagania szczegółowe w zakresie doświadczeń edukacyjnych (tylko w NPP); (dw) – przy numerze oznacza wymagania do wyboru (tylko w NPP).

WSTĘP

Język polski w szkole podstawowej to nie tylko lekcje o literaturze, ale też prawdziwa przygoda z myślą i słowem, pozwalająca uczniom zrozumieć świat i samych siebie. Zgodnie z podstawą programową przedmiot ten kształtuje umiejętności m.in. analizy tekstów, tworzenia wypowiedzi i krytycznego odbioru tekstów kultury, dzięki czemu buduje fundamenty komunikacyjne i intelektualne młodego pokolenia. Włączenie w te ramy edukacji ekonomiczno-finansowej otwiera przed uczniami nowe perspektywy – literatura staje się lustrem, w którym odbijają się pytania o wartość pieniądza, ryzyko wyborów ekonomicznych czy siłę współpracy w zespole. Scenariusze lekcji zawarte w niniejszym pakiecie, inspirowane m.in. „Bankructwem małego Dżeka" Janusza Korczaka, pozwalają połączyć opowieści literackie z praktyczną refleksją nad finansami, by uczyć, że mądre decyzje rodzą się z namysłu nad ludzkimi historiami, takimi chociażby jak szkolne przygody Dżeka.

Autorzy scenariuszy zapraszają uczniów do zanurzenia się w świat tekstów literackich – od mitów po współczesną poezję – które w subtelny sposób dotykają kwestii gospodarczych. Za pomocą analizy losów bohaterów literackich, np. króla Midasa czy postaci z przypowieści, uczniowie odkrywają, w jaki sposób chciwość, rozwaga czy kreatywność kształtują finansowe wybory. Twórcze zadania, m.in. projektowanie reklam, odgrywanie scenek czy wspólne budowanie klasowych inicjatyw, pozwalają młodym ludziom przełożyć literackie lekcje na realia codzienności. Wpisuje się to wprost w cele podstawy programowej z języka polskiego, takie jak rozwijanie kompetencji językowych i umiejętności posługiwania się argumentami podczas dyskusji oraz kształtowanie wielu kompetencji społecznych, a także czyni naukę żywą, angażującą i bliską współczesnym wyzwaniom, polegającym np. na odpowiedzialnym zarządzaniu budżetem czy unikaniu pułapek konsumpcji.

Każdy scenariusz to gotowy zestaw narzędzi dla nauczycieli – od kart pracy, przez prezentacje multimedialne, po pytania testowe i pomysły na dyskusje – ułatwiających łączenie literackiej wrażliwości z praktyczną wiedzą ekonomiczno-finansową. Uczniowie uczą się nie tylko interpretować teksty, ale też wyciągać z nich wnioski o wartości pracy, ryzyku łatwych zysków czy etyce w biznesie. Ten pakiet to zaproszenie do tworzenia lekcji inspirujących do patrzenia na świat przez pryzmat pięknych, literackich, często głębokich słów, budujących w uczniach pewność siebie w podejmowaniu świadomych decyzji ekonomicznych.

Zachęcamy zatem Państwa, nauczycieli języka polskiego, by sięgnęli Państwo po te materiały i pomogli uczniom odkryć, że literatura to nie tylko sztuka słowa, ale też drogowskaz w świecie finansów.

dr hab. **Tomasz Rachwał**, prof. UEK
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej,
którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki.
Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Samemu czy z pomocą innych? O drodze Dżeka Fultona na szczyt 5
Rafał Mazur

Od talentu do sukcesu – „Przypowieść o talentach"
(Ewangelia wg św. Mateusza) 10
Maria Orlicz, Marzanna Kostecka-Biskupska

Czy każdy prezent jest dla nas dobry? 14
Beata Bawej-Lisiecka

Czy pieniądze są w życiu najważniejsze? – interpretujemy przesłanie
mitu o królu Midasie 18
Małgorzata Juda-Mieloch

Gratisy, pożyczki i inne promocje – mały Dżek w świecie biznesu 24
Rafał Mazur

Czy pieniądze rosną na drzewach? – „Pinokio" jako utwór o szybkich zyskach
i ryzykownych decyzjach 28
Anna Molenda

Kooperatywa w naszej klasie, czyli... 33
Ewa Grodecka

A gdyby tak Dżek ubezpieczył rowery? 38
Judyta Boczek

„GroszScrooge" – ekonomiczna opowieść o przemianie chciwca 43
Karol Baranowski

Reklama dźwignią handlu – tworzymy reklamę dla kooperatywy Dżeka Fultona 48
Judyta Boczek

Rozsądek i wyobraźnia w zarządzaniu pieniędzmi, czyli rozważania
z Panem Cogito (Zbigniew Herbert „O dwu nogach Pana Cogito") 53
Maria Orlicz, Marzanna Kostecka-Biskupska

O pożytkach edukacji finansowej w satyrze Ignacego Krasickiego
„Oszczędność" 58
Małgorzata Juda-Mieloch

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej,
którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki.
Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TEMAT LEKCJI

SAMEMU CZY Z POMOCĄ INNYCH? O DRODZE DŻEKA FULTONA NA SZCZYT

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	RAFAŁ MAZUR	90 MIN	IV

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ▪ interpretuje treść utworu („Bankructwo małego Dżeka" Janusza Korczaka); ▪ charakteryzuje działania Dżeka i innych bohaterów utworu; ▪ wymienia wady i zalety pracy indywidualnej oraz pracy grupowej; ▪ wymienia rodzaje pomocy; ▪ charakteryzuje cechy lidera.
METODY KSZTAŁCENIA	rutyna krytycznego myślenia; dyskusja; burza mózgów; praca z tekstem; metoda projektu
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca grupowa; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karty pracy; prezentacja multimedialna
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**NPP – WO:** 7. Rozwijanie sprawczości przez działania twórcze i aktywne, odpowiedzialne uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym. **WS:** 1.6. wyraża i uzasadnia swoje stanowisko w rozmowie – moduł filozoficzny; 2.5. porównuje i ocenia postępowanie bohaterów, w tym w odniesieniu do własnych doświadczeń; 4.7. posługuje się kompozycją i układem graficznym adekwatnymi do formy i charakteru wypowiedzi.

1. Nawiązanie (8 min)
2. Dzień Dziecka pod lupą (5 min)
3. Razem czy osobno? (12 min)
4. Wszystkie ręce na pokład! (15 min)
5. Podsumowanie (5 min)
6. Nawiązanie (5 min)
7. Cechy lidera (10 min)
8. Dzień Dziecka na nowo (20 min)
9. Podsumowanie (10 min)

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie

8 min

Rozpocznij lekcję od poproszenia uczniów, aby wyobrazili sobie, że organizują Dzień Dziecka w swojej szkole. Ich zadaniem jest przygotowanie: 1) planu dnia, 2) plakatu promującego to wydarzenie.

Zapisz polecenie na tablicy lub wyświetl slajd nr 2. Poinformuj uczniów, że nad zadaniem będą pracować indywidualnie, w parach lub małych grupach, a na wykonanie mają tylko 5 min. Tak krótki czas przeznaczony na realizację zadania jest zamierzony, gdyż celem tej części zajęć jest niewykonanie zadania przez uczniów bądź niedbałe lub niedokładne wykonanie go. Trudność lub niemożność realizacji polecenia ma pokazać uczniom, że samodzielna praca lub nawet praca w grupie nad tak dużym zadaniem bez wcześniejszego planu i podziału zadań jest skomplikowana, frustrująca, a czasem po prostu skazana na porażkę. Pod koniec drugiej godziny zajęć (punkt 7: Dzień Dziecka na nowo) uczniowie będą mieli okazję raz jeszcze wykonać zadanie, wykorzystując do tego doświadczenia i spostrzeżenia z tego etapu lekcji.

2. Dzień Dziecka pod lupą

5 min

Poproś uczniów o przedstawienie wyników ich pracy. Wraz z nimi ustal:

- Czy każda praca zawiera plan i plakat?
- Czy treści planu i plakatu są spójne?
- Czy uczniowie są zadowoleni z efektów końcowych?
- Czy czegoś zabrakło, by doprecyzować projekt?
- Czy sposób pracy (samodzielnie, w parach, w grupie) miał wpływ na efekt końcowy?

Na koniec zainicjuj krótką dyskusję na temat pracy indywidualnej oraz pracy w małej i większej grupie. Omów plusy i minusy różnych form wykonywania zadań.

3. Razem czy osobno?

12 min

Przejdź do pracy nad tekstem. Rozpocznij od ogólnej rozmowy związanej z treścią książki i postacią Dżeka Fultona. Poproś uczniów o wymienienie i krótką charakterystykę innych bohaterów utworu. Następnie zapytaj, co to jest kooperatywa, na jakich zasadach funkcjonuje oraz jaki obecnie mógłby być jej odpowiednik. Wyświetl slajd nr 3 i porównaj spostrzeżenia uczniów z prezentowaną treścią. Zapytaj uczniów, w jaki sposób można pomóc komuś, kto zakłada kooperatywę. Zapisuj pomysły dzieci na tablicy, a pod koniec rozmowy wyświetl slajd nr 4. Następnie zapytaj uczniów, kto pomagał Dżekowi w prowadzeniu kooperatywy i zapisz na tablicy wymienione osoby: mama, tata, nauczycielka, pan Taft, Nelly, William Pennell oraz Fil. Jeśli uczniowie wymienią jeszcze jakąś postać i wskażą, w jaki sposób pomagała Dżekowi, dodaj ją do listy. Następnie podziel uczniów na tyle grup, ilu „pomocników" wymienią dzieci (w tym przypadku – 7). Każdej z grup przyporządkuj jedną postać (uczniowie mogą też sami wybrać bohatera), a następnie poproś o scharakteryzowanie, jakiego rodzaju pomocy postać ta udzieliła Dżekowi.

4. Wszystkie ręce na pokład!

15 min

Zanim poprosisz uczniów o zaprezentowanie wyników pracy, wyświetl raz jeszcze slajd nr 4. Do każdego rodzaju pomocy wymyślcie znaki graficzne, które mogą ją symbolizować, np. wsparcie emocjonalne – ♡, pomoc w prowadzeniu ksiąg – , udzielanie rad – , pomoc fizyczna – , pomoc finansowa – , pomysły – . Możesz także wyświetlić slajd nr 5 z gotowymi symbolami i razem z uczniami dopasować je do rodzajów pomocy. Następnie narysuj na tablicy postać Dżeka i otocz ją wymyślonymi z uczniami symbolami (możesz również wyświetlić slajd nr 6). Poproś uczniów o prezentację wyników ich pracy i przy każdym z symboli zapiszcie bohatera oraz szczegóły niesionej przez niego pomocy. Jedna postać może być dopasowana do kilku symboli. Wykorzystaj do tej części lekcji zadania 1 i 2 z karty pracy (załącznik nr 2).

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

5. Podsumowanie — 5 min

Porozmawiaj z uczniami o współpracy. Zapytaj np.: *Czy warto prosić o pomoc?*, *Jak poprosić o pomoc?*, *Kogo można poprosić o pomoc?*, *Czy kiedykolwiek poprosiliście kogoś o pomoc?*.

6. Nawiązanie — 5 min

Rozpocznij lekcję od krótkiego przypomnienia poprzednich zajęć. Następnie zadaj uczniom pytania: *Czy wolicie pracować razem czy oddzielnie?*, *Co zrobić, aby współpraca przebiegała sprawnie?*, *Kim jest lider?*. Pozwól uczniom na krótkie wypowiedzi, po czym przejdź do następnego punktu.

7. Cechy lidera — 10 min

Wyświetl slajd nr 7 i zapytaj uczniów, czy zgadzają się z taką definicją lidera. Poproś uczniów, aby w grupach zastanowili się, jakie cechy powinien mieć lider grupy, a następnie wspólnie zapiszcie wnioski na tablicy. Możesz również wyświetlić slajd nr 8 i wraz z uczniami porównać zapisy. Poproś uczniów, aby wskazali najważniejsze cechy lidera – uczniowie wykonują zadanie 3 z karty pracy. Na koniec tej części wyświetl slajd nr 9, na podstawie którego uczniowie scharakteryzują siebie jako lidera. Poproś uczniów o dokończenie zdań ze slajdu w zeszytach.

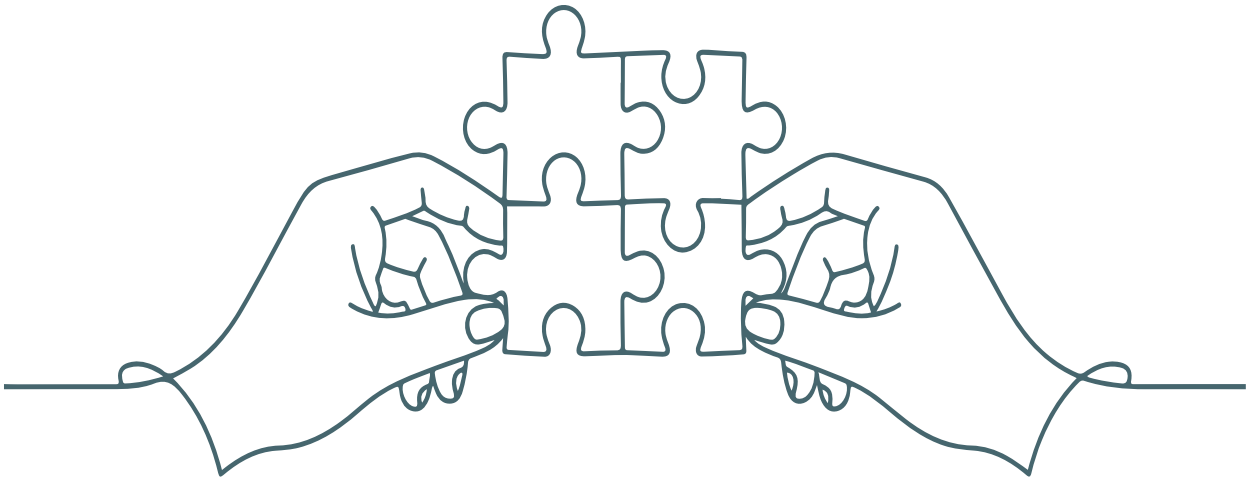
8. Dzień Dziecka na nowo — 20 min

Przypomnij uczniom zadanie dotyczące obchodów Dnia Dziecka z początku lekcji. Przywołajcie wnioski, do których wtedy doszliście. Poproś dzieci, aby raz jeszcze przygotowały projekt obchodów Dnia Dziecka. Tym razem zaproponuj, aby uczniowie pracowali w czteroosobowych grupach i jasno określili swoje role podczas realizacji projektu. Po podziale zadań pozwól uczniom pracować przez 10 minut. Porównajcie efekty pracy z pierwszej i drugiej godziny lekcyjnej.

9. Podsumowanie — 10 min

Na zakończenie wyświetl slajd nr 10 i wykonaj z uczniami zadanie z rutyny krytycznego myślenia: „Myślę – wiem – zastanawiam się". Schemat zadania, w którym uczniowie muszą dokończyć zdania, pomaga określić swoją opinię na podstawie treści książki, podsumować wnioski oraz rozbudzić ciekawość. Rutyna ta łączy w sobie treści zajęć z osobistymi przemyśleniami i pozwala zastosować wnioski z lekcji w życiu. Dodatkowo uczy uzasadniania własnego zdania. Realizując to zadanie, możesz posłużyć się kartą pracy lub poprosić uczniów o przepisanie treści ze slajdu.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-a, 2-c, 3-a, 4-c, 5-c, 6-c, 7-b, 8-a, 9-b, 10-d.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Co to jest kooperatywa?

- **a** spółdzielnia
- **b** fabryka
- **c** klasa w szkole
- **d** nazwa tajnej grupy

02. Kto pomagał Dżekowi w prowadzeniu kooperatywy?

- **a** tylko nauczycielka
- **b** tylko rodzice
- **c** mama, tata, nauczycielka, pan Taft, Nelly, William Pennell, Fil
- **d** pan Taft i dzieci z klasy

03. Kto pomagał Dżekowi prowadzić rachunki?

- **a** Nelly
- **b** pan Taft
- **c** nauczycielka
- **d** nikt

04. W jaki sposób mama i tata pomagali Dżekowi?

- **a** Dali mu 5 dolarów.
- **b** Wysłali Dżeka do szkoły pana Tafta.
- **c** Wspierali go emocjonalnie.
- **d** Nie pomagali mu.

05. Kto udzielał Dżekowi porad biznesowych?

- **a** pani Pennell
- **b** tata
- **c** pan Taft
- **d** nauczycielka

06. Kim jest lider?

- **a** skarbnikiem
- **b** najwyższą osobą w klasie
- **c** przywódcą grupy
- **d** osobą narzucającą swoje zdanie

07. Które zdanie opisuje cechy lidera grupy?

- **a** Zawsze sam podejmuje decyzje, bo wszystko robi dobrze.
- **b** Współpracuje z innymi osobami, słucha ich i pomaga im.
- **c** Musi mówić bardzo głośno.
- **d** Jest silny i inni się go boją.

08. Która z czynności nie jest pomocą?

- **a** hejtowanie
- **b** wspieranie finansowe
- **c** doradzanie
- **d** wspieranie emocjonalne

09. Które stwierdzenie nie jest prawdziwe?

- **a** Pani nauczycielka doceniała pracę Dżeka.
- **b** Dżek został zmuszony do założenia kooperatywy.
- **c** Rodzice Dżeka byli z niego dumni.
- **d** Dżek mieszkał w Ameryce.

10. Co można zrobić, aby współpraca w grupie przebiegała sprawnie?

- **a** Siedzieć i nie przeszkadzać.
- **b** Czekać, aż ktoś zrobi wszystko sam.
- **c** Nie rozmawiać ze sobą podczas pracy.
- **d** Ustalić jasne role i zadania dla każdego członka grupy.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. Narysuj symbole, którymi oznaczyliście w klasie poszczególne rodzaje pomocy udzielanej Dżekowi. Następnie napisz, kto pomagał Dżekowi i przy każdej osobie postaw odpowiedni symbol. Uwaga! Przy jednej osobie może być kilka symboli.

wsparcie emocjonalne –

pomoc w prowadzeniu ksiąg –

rady –

pomoc fizyczna –

pomoc finansowa –

pomysły –

.....

.....

.....

.....

.....

2. Narysuj Dżeka, następnie dopisz dookoła niego, kto mu pomagał i w jaki sposób. Przy każdej osobie narysuj odpowiedni symbol lub symbole z zadania 1.

3. Wypisz cztery, według Ciebie najważniejsze, cechy, które powinien mieć lider grupy.

.....

.....

.....

.....

4. Rutyna: „Myślę – wiem – zastanawiam się". Dokończ zdania.

Myślę, że najbardziej Dżekowi pomógł/pomogli ....., gdyż .....

.....

.....

Wiem, że ja o pomoc poprosiłbym/poprosiłabym ....., gdyż .....

.....

.....

Zastanawiam się .....

.....

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TEMAT LEKCJI

OD TALENTU DO SUKCESU – „PRZYPOWIEŚĆ O TALENTACH" (EWANGELIA WG ŚW. MATEUSZA)

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTORZY	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	MARIA ORLICZ, MARZANNA KOSTECKA-BISKUPSKA	90 MIN	IV–VI

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ▪ charakteryzuje bohaterów przypowieści; ▪ weryfikuje własne pomysły na oszczędzanie; ▪ wyjaśnia, jak oszczędzanie może pomóc w realizacji własnych pasji i w samodoskonaleniu.
METODY KSZTAŁCENIA	burza mózgów; praca z tekstem literackim; dyskusja
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karteczki samoprzylepne; karty pracy; prezentacja multimedialna
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.1. wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury. **WS:** I.1.3. rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, hymn, przypowieść […]; I.1.11. wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy; I.1.15. objaśnia znaczenie dosłowne i przenośne w tekstach; I.2.11. odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia. **NPP – WO:** 2. Interpretowanie różnorodnych utworów z uwzględnieniem kluczowych pojęć i istotnych kontekstów, w tym kulturowego, historycznego i filozoficznego. **WS:** 2.8. wykorzystuje pojęcia: […] przypowieść, […]; 7.5. zapoznaje się z wybranymi fragmentami Biblii […].

1. Nawiązanie (20 min)
2. Odkrywamy talenty (15 min)
3. Podsumowanie pierwszej lekcji (10 min)
4. Pieniądze i charakter (10 min)
5. Bankowe ABC (30 min)
6. Podsumowanie (5 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie — 20 min

Każdemu uczniowi wręcz po dwie karteczki samoprzylepne w dwóch kolorach. Podziel tablicę na pół. Po lewej stronie tablicy zapisz hasło „Sposoby na oszczędzanie", po prawej – „Sposoby na doskonalenie siebie" (slajd nr 2). Zapytaj uczniów, jakie mają propozycje na uzupełnienie tych zapisów. Uczniowie samodzielnie przyklejają karteczki ze swoimi sformułowaniami. Odczytaj głośno kilka zgromadzonych odpowiedzi.

Wyświetl na dużym ekranie tekst „Przypowieści o talentach", Ewangelia wg św. Mateusza (slajdy nr 3–6). Odczytaj głośno przypowieść.

Zapytaj uczniów o to:

- jakie znają elementy świata przedstawionego występujące w utworze literackim (czas akcji, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia),
- których elementów świata przedstawionego nie znajdziemy w tym utworze (czasu akcji, miejsca akcji),
- które z elementów świata przedstawionego są podane w tekście – bohaterowie (niepełny opis), wydarzenia.

Uzupełnij informacje, wyjaśniając, że brak danych na temat czasu, miejsca wydarzeń i szczegółów dotyczących bohaterów to gatunkowe cechy przypowieści jako utworu literackiego o charakterze uniwersalnym (ponadczasowym). Koniecznie użyj sformułowań „charakter uniwersalny" / „charakter ponadczasowy" (slajd nr 7).

Zapytaj uczniów, jakie cechy charakteru możemy przypisać trzem sługom. Prawdopodobne ustalenia uczniów mogą brzmieć (slajd nr 8):

- pierwszy i drugi – zaradni, odważni, pracowici, wykorzystują dane im szanse, nie boją się inwestować;
- trzeci – bojaźliwy, nieufny, pozbawiony kreatywności, leniwy, pesymista.

2. Odkrywamy talenty — 15 min

Rozdaj uczniom karty pracy (załącznik nr 2). Poproś uczniów o wykonanie zadań, a następnie o odczytanie na głos rozwiązań.

3. Podsumowanie pierwszej lekcji — 10 min

Omów krótko pierwszą część lekcji oraz karty prac. Zrób zdjęcie tablicy – przyda się na kolejnej lekcji.

4. Pieniądze i charakter — 10 min

Wyświetl zdjęcie z poprzedniej lekcji lub jeszcze raz nanieś na tablicę to, co udało się przygotować na poprzedniej lekcji. Odwołaj się do zapisanych na tablicy sformułowań dotyczących sposobów na oszczędzanie (umieszczonych po lewej stronie tablicy) i sposobów na doskonalenie samego siebie (znajdujących się po prawej stronie tablicy). Dopisz nowe tytuły części tablicy: po lewej – PIENIĄDZE; po prawej – BUDOWANIE CHARAKTERU (slajd nr 9).

5. Bankowe ABC — 30 min

Zapytaj uczniów, co ich zdaniem może pomóc w odniesieniu sukcesu w obu tych obszarach. Zwróć uwagę, że obszary te są ze sobą powiązane. Budowanie charakteru wpływa na kreatywność, odwagę w podejmowaniu decyzji. Oszczędzanie może ułatwić odniesienie sukcesu finansowego, a tym samym pozwolić na doskonalenie siebie, czyli inwestowanie we własny rozwój – realizację marzeń, pasji.

Aby robić to skutecznie i bezpiecznie, potrzebujemy odpowiednich narzędzi. Współcześnie większość z nich oferują banki, które są nadzorowane m.in. przez Komisję Nadzoru Finansowego, a zgromadzone w nich środki klientów są gwarantowane przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny do wysokości równowartości 100 000 euro w złotych. Przedstaw dwa przykłady produktów bankowych: rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy i lokatę bankową.

Omawiając cechy rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego (ROR) i lokaty bankowej, uwzględnij informacje umieszczone na slajdzie nr 10.

6. Podsumowanie — 5 min

Zwróć uwagę uczniów, że podejmowanie decyzji w życiu wiąże się z odpowiedzialnością. Trzeba rozsądnie ocenić własne predyspozycje oraz zasoby finansowe i znać dostępne na rynku możliwości pomnożenia „talentów".

Na zakończenie poproś uczniów o rozwiązanie testu (pytania testowe).

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-b, 2-b, 3-c, 4-b, 5-d, 6-b, 7-b, 8-c, 9-d, 10-c.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. O ilu sługach jest mowa w przypowieści?

a o dwóch
b o trzech
c o czterech
d o pięciu

02. Co zrobił pierwszy sługa z talentami?

a Zakopał je.
b Zainwestował je.
c Pożyczył je.
d Oddał je sąsiadowi.

03. Jak zareagował pan na postawę trzeciego sługi?

a Pochwalił go.
b Dał mu więcej talentów.
c Skarcił go i odebrał mu talent.
d Zaprosił go na ucztę.

04. Jakie znaczenie ma słowo „talent" we współczesnym języku?

a rodzaj waluty
b zdolności
c przypowieść
d zawód

05. Jakie jest dawne znaczenie słowa „talent"?

a zdolności i sukcesy
b niekorzystne decyzje
c mądry sługa
d jednostka płatnicza

06. Co oznacza sformułowanie „charakter uniwersalny"?

a nieważny
b wszechstronny
c zapomniany
d stary

07. Wskaż cechę rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego (ROR) założonego w banku.

a Ma wysokie oprocentowanie.
b Jest przeznaczony do codziennych transakcji.
c Umożliwia tylko odpłatne korzystanie z bankomatu.
d Zawsze wymaga opłat za jego prowadzenie.

08. Lokata bankowa

a pozwala na dostęp do bankomatu.
b jest związana z kartą płatniczą.
c jest zakładana na z góry określony czas.
d służy do opłacenia bieżących potrzeb.

09. Kto nadzoruje banki w Polsce?

a Minister Nauki
b Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
c Sejm i Senat
d Komisja Nadzoru Finansowego

10. Co to znaczy odpowiedzialnie posługiwać się pieniędzmi?

a Wydawać wszystko od razu.
b Pożyczać każdemu, kto poprosi.
c Planować wydatki i oszczędzać.
d Chować pieniądze przed rodziną.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. Poniżej znajdziesz dwa znaczenia wyrazu „talent". Które z nich oznacza „zdolności", a które – „pieniądze"? Wpisz w odpowiednich miejscach odpowiednie wyrazy.

zdolności, pieniądze

Talent I .....

a. wybitne uzdolnienie do czegoś

b. człowiek obdarzony wybitnymi zdolnościami twórczymi

Talent II .....

starożytna jednostka płatnicza

w średniowieczu: pieniężna jednostka obrachunkowa

Źródło: Słownik języka polskiego PWN [online:] https://sjp.pwn.pl/slowniki/talent.html.

2. Na podstawie „Przypowieści o talentach" i własnej wiedzy oceń, które stwierdzenia są prawdziwe, a które – fałszywe. Wstaw X w odpowiednich rubrykach tabeli.

Stwierdzenia		Prawda	Fałsz
A.	Lepiej trzymać pieniądze w domu, niż próbować je pomnożyć.		
B.	Gdy inwestuję czas lub pieniądze, uczę się odpowiedzialności.		
C.	Każdy człowiek ma jakiś talent.		
D.	Talent to tylko pieniądz.		
E.	Talent to nie tylko pieniądze, ale też wiedza i umiejętności.		

3. Dokończ wypowiedź.

Oszczędzanie to pomnażanie, ponieważ .....

.....

.....

.....

.....

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI **CZY KAŻDY PREZENT JEST DLA NAS DOBRY?**

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	BEATA BAWEJ-LISIECKA	45 MIN	V

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ▪ streszcza historię konia trojańskiego; ▪ poprawnie posługuje się frazeologizmami koń trojański i puszka Pandory; ▪ wyjaśnia, na czym polegają podstawowe oszustwa finansowe, z którymi można spotkać się w sieci; ▪ stosuje poznane zasady w praktyce (podczas zakupów internetowych).
METODY KSZTAŁCENIA	opowiadanie; pogadanka; burza mózgów; plakat
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca grupowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	prezentacja multimedialna; karty pracy; arkusze papieru A2 (lub innego formatu); flamastry lub kredki
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; projektor lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** IV.6. Rozwijanie umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami w poszukiwaniu, porządkowaniu i wykorzystywaniu pozyskanych informacji. **WS:** I.2.11. odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia; II.2.5. rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach. **NPP – WO:** 4. Świadome i krytyczne korzystanie z przekazów medialnych. **WS:** 3.6. wzbogaca słownictwo, stosuje w swoich wypowiedziach różne elementy leksykalne [...]; 6.4. rozpoznaje, w jaki sposób przekazy, w tym reklamy, wpływają na zachowania i kluczowe życiowe decyzje – moduł medialny; 4.7. posługuje się kompozycją i układem graficznym adekwatnymi do formy i charakteru wypowiedzi.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie (2 min)
2. Streszczenie historii (5 min)
3. Związki frazeologiczne (8 min)
4. Niebezpieczeństwa w sieci (10 min)
5. Wykonanie plakatu (15 min)
6. Podsumowanie (5 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Uwaga! Zanim odbędzie się ta lekcja, uczniowie powinni przeczytać w domu streszczenie historii o koniu trojańskim.

1. Nawiązanie — 2 min

Rozpocznij lekcję od krótkiego wprowadzenia na temat mitów. Powiedz, że jednym z bardzo znanych i ciekawych mitów jest mit o wojnie trojańskiej, z którego pochodzi historia o koniu trojańskim (slajd nr 2).

2. Streszczenie historii — 5 min

Poproś uczniów o streszczenie historii o koniu trojańskim zgodnie z planem wydarzeń (slajd nr 3). Jeden uczeń rozwija jeden punkt.

3. Związki frazeologiczne — 8 min

Poproś uczniów o przypomnienie, czym są związki frazeologiczne. Następnie wyświetl znaczenia związków: koń trojański i puszka Pandory (slajd nr 4). Opowiedz krótko mit o Pandorze (slajd nr 5). Zwróć uwagę uczniów na fakt, że związek frazeologiczny koń trojański nabrał nowego znaczenia – stał się nazwą typu wirusa komputerowego, który wygląda niewinnie, ale po uruchomieniu zawirusowuje komputer (slajdy nr 6 i 7). Poproś uczniów o wykonanie zadania 1 z karty pracy (załącznik nr 2; prawidłowe rozwiązanie zadania znajduje się na slajdzie nr 8).

4. Oszustwa finansowe — 10 min

Zapytaj uczniów o ich doświadczenia i wiedzę na temat niebezpiecznych linków, podejrzanych stron zakupowych i okazyjnych zakupów w internecie, a także bezpiecznego korzystania z bankowości elektronicznej i mobilnej, np. nieudostępniania PIN-u i hasła, weryfikowania zabezpieczenia strony (slajd nr 9). Kolejne pojęcia wyjaśniają uczniowie, w razie potrzeby uzupełniaj ich wiedzę. Poproś o wykonanie zadania 2 z karty pracy (slajd nr 10).

5. Wykonanie plakatu — 15 min

Połącz uczniów w czteroosobowe grupy. Każdej z nich wręcz duży arkusz papieru i flamastry lub kredki. Zadaniem każdej grupy jest wykonanie plakatu ostrzegającego przed oszustwami stosowanymi w sieci (slajd nr 11).

6. Podsumowanie — 5 min

Grupy prezentują swoje prace (warto je wywiesić w klasie lub na korytarzu). Na zakończenie uczniowie wykonują pytania testowe.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-c, 2-a, 3-c, 4-b, 5-d, 6-c, 7-b, 8-c, 9-c, 10-c.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Kto wpadł na pomysł zbudowania konia trojańskiego?

- **a** Homer
- **b** nieznany mieszkaniec Troi
- **c** Odyseusz
- **d** Pandora

02. Jakie znaczenie ma frazeologizm koń trojański?

- **a** niebezpieczny, podstępny podarunek
- **b** nowa gra komputerowa
- **c** bezpieczne oprogramowanie
- **d** wiadomość z banku

03. Jak działa komputerowy koń trojański, czyli wirus?

- **a** Przyspiesza działanie komputera.
- **b** Daje darmowy dostęp do programów.
- **c** Umożliwia kradzież ważnych informacji, np. haseł do bankowości elektronicznej.
- **d** Ulepsza grafikę w grach.

04. Co można nazwać puszką Pandory?

- **a** bogato zdobione pudełko
- **b** sprawę wywołującą kłótnie i nieporozumienia
- **c** wojnę między dwoma państwami
- **d** ulubiony przysmak

05. Kim była Pandora?

- **a** córką Zeusa
- **b** żoną Prometeusza
- **c** złośliwą kobietą
- **d** piękną, ale ciekawską dziewczyną

06. Dlaczego wirusy komputerowe są niebezpieczne?

- **a** Ponieważ blokują darmowe gry.
- **b** Ponieważ wyświetlają reklamy.
- **c** Ponieważ mogą wykraść ważne dane lub zablokować komputer.
- **d** Ponieważ aktualizują system operacyjny.

07. Które z poniższych działań nie jest dobrym sposobem na ochronę przed wirusem komputerowym?

- **a** Używanie aktualnego programu antywirusowego.
- **b** Otwieranie załączników w e-mailach od nieznanych nadawców.
- **c** Pobieranie programów tylko z zaufanych stron.
- **d** Regularne skanowanie komputera w poszukiwaniu szkodliwego oprogramowania.

08. Jaka jest jedna z podstawowych zasad bezpieczeństwa dotycząca haseł?

- **a** Używanie łatwych do odgadnięcia haseł.
- **b** Udostępnianie haseł znajomym.
- **c** Wybieranie trudnych do odgadnięcia haseł i regularne ich zmienianie.
- **d** Zapisywanie haseł na kartce obok komputera.

09. Co należy zrobić, widząc atrakcyjną ofertę zakupu, np. markowych butów, w internecie?

- **a** Natychmiast kupić.
- **b** Przesłać link do przyjaciela.
- **c** Być ostrożnym i sprawdzić sprzedawcę, bo to może być pułapka.
- **d** Upewnić się, że oferta jest korzystna cenowo, i wtedy kupić.

10. Co należy zrobić, jeśli coś wydaje się podejrzane lub istnieje podejrzenie, że coś złego stało się z kontem rodziców?

- **a** Spróbować rozwiązać problem samodzielnie.
- **b** Zgłosić to tylko kolegom.
- **c** Powiedzieć o tym rodzicom, aby zgłosili to w banku i na policji.
- **d** Zignorować problem, licząc na to, że sam zniknie.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. Użyj w poniższych zdaniach frazeologizmu koń trojański lub puszka Pandory.

1. Nowy uczeń w klasie, który na początku wydawał się supermiły, był jak ....., ponieważ skłócił całą klasę.
2. Jedno kliknięcie w nieznany link okazało się ....., ponieważ wywołało wiele nieszczęść.
3. Jeżeli zgodzimy się na tę propozycję, to może to być niczym wprowadzenie ..... .
4. Lepiej nie zaczynać tego tematu, to może być ..... .
5. Ten niewinnie wyglądający załącznik do maila okazał się ..... i straciłem przez niego dostęp do poczty.

2. Stwórz zasady bezpiecznych zakupów przez internet. Użyj czasowników w trybie rozkazującym.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

CZY PIENIĄDZE SĄ W ŻYCIU NAJWAŻNIEJSZE? – INTERPRETUJEMY PRZESŁANIE MITU O KRÓLU MIDASIE

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	MAŁGORZATA JUDA-MIELOCH	90 MIN	V

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ▪ charakteryzuje i interpretuje postać Midasa; ▪ porównuje mit z malarskimi ilustracjami; ▪ adaptuje sytuację świata przedstawionego do współczesnych realiów; ▪ odróżnia narrację pierwszoosobową od narracji trzecioosobowej; ▪ redaguje dialogi w celu urozmaicenia tekstu; ▪ jest świadomy zagrożeń związanych z szybkim i dużym zyskiem.
METODY KSZTAŁCENIA	praca z tekstem; heureza; ćwiczenia redakcyjne; burza mózgów, symulacja decyzyjna
FORMY PRACY	praca zbiorowa; praca indywidualna
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karty pracy; prezentacja multimedialna; kartki samoprzylepne; koszyk lub pudełko
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WS:** I.1.1. omawia elementy świata przedstawionego; I.1.3. rozpoznaje czytany utwór jako […] mit; I.1.10. rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze; I.1.15. objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach; I.1.18. wyraża własny sąd […] o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera; I.2.4. dostrzega relacje między częściami wypowiedzi […]; III.2.1. tworzy spójne wypowiedzi w formach gatunkowych: dialog […]. **NPP – WO:** 2. Interpretowanie różnorodnych utworów z uwzględnieniem kluczowych pojęć i istotnych kontekstów […]. **WS:** 2.4. określa elementy świata przedstawionego i specyfikę fikcjonalnych tekstów literackich […]; 5.1. opisuje istotne dla siebie wartości […].

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie (10 min)
2. Poznanie i dekompozycja mitu o królu Midasie (20 min)
3. Interpretacja obrazów (15 min)
4. Charakterystyka króla Midasa (15 min)
5. Redagowanie dialogów do mitu (10 min)
6. Zmiana narracji w micie (10 min)
7. Podsumowanie (10 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości
Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie

10 min

Nie podawaj uczniom tematu lekcji na początku, ponieważ może zasugerować odpowiedzi we wstępnej części. Przekaż im, że dzisiejsza tematyka będzie kontynuowana na kolejnej lekcji.

Poproś uczniów, żeby wyobrazili sobie częstą w baśniach, mitach czy opowieściach ludowych sytuację, że mogą sformułować jedno życzenie, mając pewność, że będzie ono spełnione. Poproś, by uczniowie zapisali je na kartce samoprzylepnej. Jeśli chcą zachować anonimowość, niech zapiszą prośbę drukowanymi literami.

Poleć, by każdy wrzucił kartkę z życzeniem do wędrującego po klasie koszyka. Odczytuj kolejne życzenia na głos i przyklejaj kartki do tablicy, dzieląc je na co najmniej dwie grupy: życzenia mające charakter materialny i życzenia odwołujące się do innych wartości (np. zdrowie, szczęście). Jeśli trudno jest określić, do której grupy należy życzenie, przyklej je pośrodku.

Poproś uczniów o sformułowanie wniosku z ankiety (np. większości z nas zależy na dobrach materialnych, wielu z nas marzy o dobrych ocenach bez pracy). Nie oceniaj wyborów uczniów. Zapowiedz, że z podobną sytuacją spotkał się jeden z bohaterów mitologicznych, którego uczniowie poznają na tej i następnej lekcji. Zapisz temat lekcji na tablicy (lub wyświetl pierwszy slajd prezentacji), by uczniowie przepisali temat do zeszytu.

2. Poznanie i dekompozycja mitu o królu Midasie

20 min

Przeczytaj na głos mit o królu Midasie (karta pracy, załącznik nr 2). Uczniowie na razie poznają tekst z odsłuchu. Wyjaśnij znaczenie słów, których uczniowie nie rozumieją. Zapytaj o wrażenia z wysłuchanej historii, ale nie rozwijaj ani nie komentuj wypowiedzi.

Rozdaj karty pracy. Poleć uczniom zredagowanie planu wydarzeń w micie (zadanie 1). Wspólnie sprawdźcie poprawność wykonania zadania, korzystając z gotowego planu (slajd nr 2).

Poproś, by uczniowie samodzielnie podzielili plan wydarzeń na wstęp, rozwinięcie, zakończenie. Sprawdźcie poprawność podziału (slajd nr 3). Pamiętaj, że granica między częściami zawsze jest dyskusyjna. Jeśli pojawią się różnice między propozycją a rozwiązaniami uczniowskimi, poproś uczniów o uzasadnienie ich podziału.

Uczniowie w parach wykonują zadanie 2 (karta pracy): zaznaczają w tekście „Mitu o królu Midasie" miejsca, gdzie powinny być wcięcia akapitowe. Tekst powinien zawierać co najmniej trzy akapity, choć rozwinięcie może być podzielone na więcej części (pięć wg zaproponowanego planu wydarzeń).

3. Interpretacja obrazów

15 min

Poinformuj uczniów, że postacie mitologiczne często są inspiracją dla malarzy (jeśli uczniowie oglądali już malarskie przedstawienia wcześniej poznanych mitów, zwłaszcza z listy lektur obowiązkowych: Prometeusz, Syzyf, Demeter i Kora, Dedal i Ikar, Herakles, Tezeusz i Ariadna, warto je w tym miejscu przypomnieć). Nie inaczej jest z królem Midasem: jego los także inspirował artystów. Wyświetl slajd nr 4, na którym są trzy obrazy.

Poleć, by uczniowie przyjrzeli się obrazom i wskazali, które wydarzenia mitu one ilustrują. Odpowiedź do tego zadania znajduje się na slajdzie nr 5.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

4. Charakterystyka króla Midasa

15 min

Poproś uczniów, by znaleźli w tekście informację o wieku króla Midasa (slajd nr 6): mit nie zawiera żadnej wzmianki na ten temat. Następnie zadaj uczniom pytania dotyczące wieku Midasa przedstawionego na obrazach (slajd nr 8). Możesz cofnąć prezentację do czwartego slajdu, by uczniowie widzieli obrazy. Ilustracja 1: Midas jest starszy (ma siwą brodę). Ilustracja 2: jest młody (widać po sylwetce i twarzy). Ilustracja 3: jest w średnim wieku (nie ma jeszcze siwych włosów). Zespołom bardziej zaciekawionym tematyką warto zadać pytanie problemowe: *Dlaczego malarze różnie wyobrażają sobie wiek Midasa?*. Prowadź uczniów ku odpowiedzi, m.in. że różne momenty (wydarzenia) mitu mogą kojarzyć się z innym wiekiem i wyglądem, np. utrata dziecka może postarzyć człowieka z troski i przerażenia. Zadaj uczniom pytanie o to, jakie znaczenie dla naszego rozumienia mitu może mieć różne wyobrażenie o wieku króla Midasa. Prowadź uczniów do odpowiedzi metodą heurezy. W razie trudności lub jako podsumowanie tej części lekcji wyświetl slajd nr 9. Ważne, by wybrzmiało spostrzeżenie, że historia Midasa ma charakter uniwersalny (to znaczy dotyczy każdego człowieka, niezależnie od wieku, ale i czasów, w których żyje). To także oznacza, że mit o Midasie możemy odnosić do siebie i naszych czasów.

Poproś, by uczniowie odpowiedzieli na pytanie zawarte w temacie lekcji, odnosząc się do postawy Midasa. Pieniądze są w życiu ważne (pieniądze podkreślały królewską godność, Midas mógł wygodnie mieszkać, zatrudniać robotników, stać go było na gościnność), ale nie są najważniejsze, bo gdy się zatracimy w ich zdobywaniu, nie jesteśmy w stanie logicznie myśleć i przewidywać skutków naszych decyzji. Zdobywanie majątku może uzależniać (stać się żądzą) albo sprawiać, że zapominamy o zdrowiu (głód Midasa) lub o bliskich nam osobach (córka Zoe).

Zapisz wspólnie zredagowany wniosek na tablicy, by uczniowie przepisali go do zeszytu.

Zadaj uczniom pytanie o to, czego historia Midasa uczy współczesnych ludzi. Metodą heurezy prowadź uczniów ku refleksji, że także współcześnie kwestia pieniędzy w życiu człowieka wymaga refleksji. Są one bardzo ważne, ponieważ stanowią podstawę materialnego życia ludzi, rodzin i społeczeństw. Dlatego ludzie pracują, zarabiają pieniądze, prowadzą i rozwijają firmy, troszczą się o rozwój i zabezpieczenie swojego majątku. Dzięki temu mogą utrzymać nie tylko siebie, ale też innych, mogą być sponsorami różnych przedsięwzięć, np. sportowych, czy być mecenasami kultury, m.in. spektakli teatralnych czy wystaw. Dzięki pieniądzom możemy pomagać innym, mniej przedsiębiorczym lub chorym i niepełnosprawnym. Jednocześnie dla pieniędzy nie można poświęcać wartości takich jak rodzina czy zdrowie własne i innych. Trzeba uważać, żeby nie popaść w pracoholizm (uzależnienie od pracy) lub skąpstwo, czyli gromadzenie pieniędzy dla nich samych.

5. Redagowanie dialogów do mitu

10 min

Podziel uczniów na cztery grupy, np. przez odliczanie: wiosna – lato – jesień – zima. Uczniowie, na których wypadła „wiosna", redagują samodzielnie dialog a) z zadania 3 z karty pracy, „lato" – dialog b), „jesień" – dialog c), „zima" – dialog d). Mają to być krótkie rozmowy (np. cztery myślniki, a zatem po dwie wypowiedzi każdego bohatera).

Poproś chętnych uczniów o przeczytanie dialogów. Postaraj się, by przeczytano co najmniej po jednym dialogu z każdej grupy. Pozostałych uczniów poproś o sformułowanie oceny koleżeńskiej: *Czy dialog jest zgodny z mitem? Czy jest ciekawie napisany? Czy dobrze charakteryzuje bohaterów? Czy podkreśla przesłanie mitu?*.

Zadaj uczniom pytanie, jaki efekt artystyczny osiągnęlibyśmy, gdyby do mitu dodać dialogi. Zwróćcie uwagę na to, że tekst byłby ciekawszy, bardziej plastyczny, pełen emocji, łatwiej by się go czytało, ale równocześnie byłby dłuższy.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

6. Zmiana narracji w micie

10 min

Zwróć uczniom uwagę na to, że ważnym zabiegiem artystycznym powodującym, że czytelnik bardziej utożsamia się z bohaterem, jest zmiana narracji, czyli sposobu opowiadania. Zapytaj, jakie rodzaje narracji uczniowie znają (trzecioosobowa i pierwszoosobowa). Poleć, by określili narrację w tekście mitu: jest to narracja trzecioosobowa.

Zaproponuj, by uczniowie przeczytali na głos mit, na bieżąco zmieniając narrację na pierwszoosobową, przyjmując perspektywę wybranej postaci: Midasa, Sylena, Dionizosa lub Zoe. Mogą równocześnie wykorzystać jeden lub kilka dialogów przygotowanych wcześniej. Mit nie musi być przedstawiony dokładnie, tekst można zmieniać na płaszczyźnie językowej, o ile nie zmieni się wydarzeń i jego przesłania.

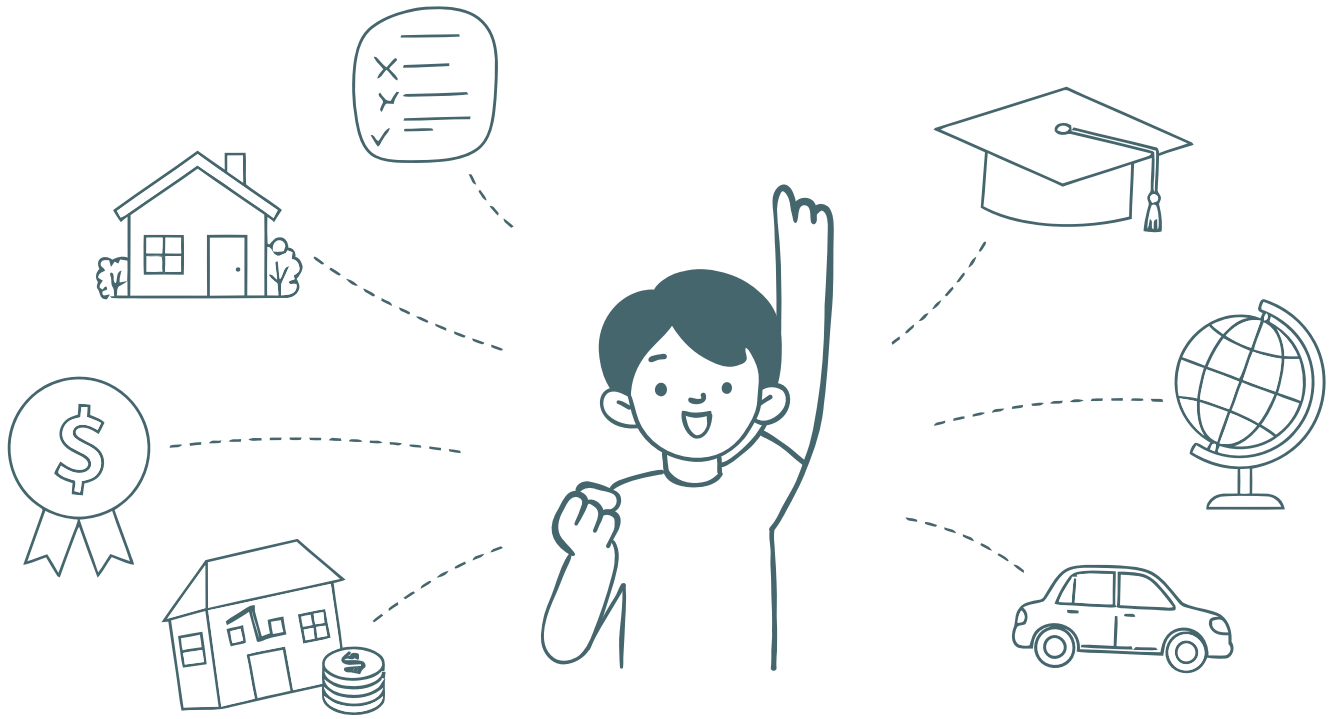
7. Podsumowanie

10 min

W podsumowaniu porozmawiajcie o tym, jak wykorzystać życiowe szanse.

Przedstaw uczniom problem: *Jak swoje życzenie mógł sformułować Midas, by jego historia potoczyła się inaczej?*. Uczniowie redagują swoje wersje życzenia. Ponieważ jest to burza mózgów, zapisujcie na tablicy wszystkie propozycje, a następnie w formie rozmowy wybierzcie najlepszą z nich, to znaczy tę, która optymalizuje zysk (pieniądze są ważne), ale redukuje zagrożenia i ryzyko (czyli przewiduje konsekwencje prośby), np. „Niech wszystkie śmieci, których dotknę, zamieniają się w złoto".

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-c, 2-d, 3-a, 4-c, 5-b, 6-b, 7-d, 8-b, 9-d, 10-c.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Kim był Midas?

a towarzyszem Dionizosa
b bratem Sylena
c bogatym królem
d podróżnikiem

02. Kim był Sylen?

a sympatycznym pijakiem
b towarzyszem podróży Dionizosa
c starym nauczycielem boga
d Odpowiedzi a, b i c są poprawne.

03. Jakie jest główne miejsce akcji w micie o królu Midasie?

a pałac Midasa
b droga do Indii
c rzeka Paktolos
d wszystkie kraje Ziemi

04. Jaka była zaleta Midasa?

a pracowitość
b punktualność
c gościnność
d prawdomówność

05. Jaka była główna wada Midasa?

a obżarstwo
b chciwość
c lenistwo
d plotkarstwo

06. Która umiejętność uchroniłaby Midasa przed zmarnowaniem szansy danej mu przez Dionizosa?

a szybkość reakcji
b przewidywanie konsekwencji
c zdolność do podejmowania ryzyka
d umiejętność przekonywania

07. Który tytuł byłby odpowiedni dla mitu opowiedzianego z perspektywy Zoe?

a „Przygoda Sylena"
b „Cudowna gościnność"
c „Droga do Indii"
d „Nieodpowiedzialny ojciec"

08. Która postać mitu wypowiada słowa: „Wykąp się w rzece"?

a Sylen
b Dionizos
c Midas
d Zoe

09. Który frazeologizm opisuje Midasa?

a Liczyć się z pieniędzmi.
b Wyrzucać pieniądze w błoto.
c Brać pieniądze do kieszeni.
d Spać na pieniądzach.

10. Jaka przestroga wypływa z mitu?

a Nie przyjmuj do domu nieznajomych.
b Nie wierz w cuda.
c Nie licz na szybki zysk bez ryzyka.
d Nie ufaj nikomu.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

Mit o królu Midasie

Kiedy bóg Dionizos wędrował po wszystkich krajach Ziemi, towarzyszył mu, jadąc na ośle, Sylen. Był to zarówno wychowawca boga wina, jak i wesoły ulubieniec całego orszaku. Sylen nieco przypominał konia. Niektórzy twierdzili, że ukrywa w swych szerokich spodniach koński ogon. Był on stary i często nie do końca trzeźwy. Może dlatego pewnego razu podczas wypoczynku zgubił się w wielkim, wspaniałym parku i usnął wśród gęstej roślinności. Zapach pięknych kwiatów odurzył go i Sylen smacznie spał. Ten ogród był własnością króla Midasa. Co rano setki robotników przybywały, by porządkować jego wielką posiadłość i jej otoczenie. Kilku z nich znalazło śpiącego wśród kwiatów Sylena. Poznali go, związali wieńcami z roślin i zaprowadzili do swego króla. Midas ugościł go serdecznie, nakarmił i kazał odnaleźć orszak Dionizosa, by bezpiecznie odprowadzić ulubieńca boga do towarzyszy. Dionizos pojawił się wkrótce w pałacu i – by odwdzięczyć się Midasowi – zaproponował, że spełni jego życzenie, jakiekolwiek ono będzie. Midas bez zastanowienia powiedział, że chce, by wszystko, czego się dotknie, zamieniało się w złoto. Jakże wielka była radość króla, gdy w jednej chwili stał się bogaczem. I to najprawdopodobniej największym na Ziemi! Oto każdy przedmiot pod jego dotknięciem zamieniał się w złoto najwyższej próby. Trwało to cały dzień, jednak tak zmęczyło króla, że poczuł się głodny. Gdy zasiadł do posiłku, przeraził się, ponieważ każdy kęs pożywienia zamieniał się w brytkę cennego kruszcu, a napoje – w płytki złota. Midas śmiertelnie się przeraził. Uświadomił sobie głupotę swojej prośby. Zrozpaczony przytulił Zoe, córkę, która zawsze była mu pociechą. Ale tym razem dziewczyna nie powiedziała kojących słów i nie pocieszyła ojca. W jednej chwili zamieniła się w złoty posąg. Midas, ujrzawszy, co uczynił, wybiegł z krzykiem rozpaczy z pałacu i pobiegł gościńcem w kierunku Indii, bo tam zmierzał Dionizos. Znalazłszy go na szlaku, błagał, by bóg zdjął z niego tę przeklętą magiczną moc. Dionizos zgodził się i nakazał Midasowi wykąpać się w rzece. I rzeczywiście: czar zniknął. Odtąd w rzece Paktolos ludzie znajdują drobinki złota.

1. Zredaguj plan wydarzeń w formie równoważników zdań.

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....
6. .....
7. .....
8. .....
9. .....

2. Na podstawie planu wydarzeń z zadania 1 podziel „Mit o królu Midasie" na akapity, uwzględniając wstęp, rozwinięcie i zakończenie tekstu. Rozwinięcie może być kilkuakapitowe.

3. Zredagujcie krótki dialog wybranych postaci: a) Sylena z robotnikami, b) Sylena z Midasem, c) Midasa z Zoe, d) Midasa z Dionizosem. Zapiszcie dialog w zeszycie.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

GRATISY, POŻYCZKI I INNE PROMOCJE MAŁY DŻEK W ŚWIECIE BIZNESU

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	RAFAŁ MAZUR	90 MIN	V

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ■ interpretuje treść utworu („Bankructwo małego Dżeka" Janusza Korczaka); ■ charakteryzuje uczucia bohatera w sytuacji problemowej; ■ rozpoznaje mechanizmy gratisów i promocji; ■ rozpoznaje techniki handlowe i strategie marketingowe; ■ rozróżnia wady i zalety pożyczania; ■ odwołuje się do swoich doświadczeń; ■ tworzy umowę pożyczkową.
METODY KSZTAŁCENIA	rutyna krytycznego myślenia; dyskusja; praca z tekstem; metoda projektu
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca grupowa; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karty pracy; prezentacja multimedialna; książka „Bankructwo małego Dżeka" Janusza Korczaka w całości lub we fragmentach
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury; III.1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych; IV.1. Rozwijanie szacunku dla wiedzy […]. **WS:** I.1.12. określa tematykę oraz problematykę utworu; I.1.17. wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze; I.1.18. wyraża własny sąd […]; III.1.6. rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję; IV.6. rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji. **NPP – WO:** 3. Rozumienie i analizowanie tekstów nieliterackich […]. **WS:** 4.3. Uczeń komponuje krótsze i dłuższe wypowiedzi o charakterze użytkowym […]; 6.4. rozpoznaje, w jaki sposób przekazy, w tym reklamy, wpływają na zachowania i kluczowe życiowe decyzje – moduł medialny.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie do lekcji 1 (10 min)
2. Fakty i mity (15 min)
3. Czy warto pożyczać rzeczy? (10 min)
4. Moje doświadczenia (5 min)
5. Podsumowanie lekcji 1 (5 min)
6. Nawiązanie do lekcji 2 (3 min)
7. Czy warto pożyczać pieniądze? (15 min)
8. Dmuchamy na zimne (5 min)
9. Tworzymy umowy (17 min)
10. Podsumowanie do lekcji 2 (5 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie do lekcji 1 — 10 min

Rozpocznij lekcję od rutyny krytycznego myślenia: „Pomyśl – podziel się – zaprezentuj" (slajd nr 2). Poproś uczniów, aby indywidualnie zastanowili się nad pytaniami: *Czym są promocje i gratisy?, Czemu one służą?*. Następnie poproś, aby uczniowie w parach podzielili się spostrzeżeniami. Po zakończeniu poproś ochotników lub wybrane pary o przedstawienie swoich odpowiedzi na forum klasy. Powyższy schemat ma przede wszystkim sprawić, aby każdy z uczniów zaangażował się w przebieg zajęć, a następnie, poprzez rozmowę z kolegą/koleżanką, opowiedział o swoich przemyśleniach i uzasadnił swój punkt widzenia.

2. Fakty i mity — 15 min

Rozpocznij dyskusję z uczniami, zadając pytania: *Które z Waszych spostrzeżeń to fakty, a które to mity?* oraz *Jakie techniki handlowe zauważyliście w reklamach, sklepach czy w internecie?*. Pamiętaj, aby przypomnieć lub wyjaśnić, czym są techniki handlowe i czym różnią się one od strategii marketingowych (slajd nr 3). Porozmawiaj o różnicach między promocjami (slajd nr 4) a gratisami (slajd nr 5). Następnie zapisz na tablicy lub wyświetl z prezentacji (slajd nr 6) notatkę: „Fakty – mity – techniki handlowe". Rozdaj uczniom karty pracy (załącznik nr 2) i poproś, aby wykonali zadanie 1.

3. Czy warto pożyczać rzeczy? — 10 min

Przejdź do pracy nad treścią „Bankructwa małego Dżeka". Jeśli wykorzystujesz znajomość całego utworu, w tej i kolejnej części zajęć możesz się odwoływać do całości książki. Jeśli wybierasz pracę z fragmentami, zapoznaj uczniów z nimi. Podczas rozmowy zacznij od zbadania znajomości tekstu, zadając pytania otwarte, np.: *Dlaczego Dżek zwrócił uwagę pani nauczycielce, która uderzała ręką w jego książkę?, Dlaczego Dżek tak bardzo dbał o swoje rzeczy?*.

4. Moje doświadczenia — 5 min

Odwołaj się do doświadczenia uczniów i porozmawiaj z nimi o kwestii pożyczania rzeczy. Zapytaj np.: *Co robisz, gdy ktoś prosi Cię o pożyczenie czegoś, co jest dla Ciebie bardzo ważne lub kosztowne?, Czy kiedyś pożyczyłeś/pożyczyłaś komuś coś i nie zostało Ci to oddane?, Co zachęca i zniechęca Cię do pożyczania rzeczy?*.

5. Podsumowanie lekcji 1 — 5 min

Podsumuj z uczniami krótko omówione dotychczas zagadnienia.

6. Nawiązanie do lekcji 2 — 3 min

Poproś uczniów, aby przypomnieli, o czym była mowa na poprzedniej lekcji. Następnie opowiedz krótko, czego będzie dotyczyła ta lekcja.

7. Czy warto pożyczać pieniądze? — 15 min

Przejdź z uczniami do pracy nad kolejnym fragmentem książki, tym razem dotyczącym pożyczenia pieniędzy od Williama Pennella. Ponownie zbadaj zrozumienie przez uczniów tekstu, zadając otwarte pytania, np.: *Dlaczego Pennell zaproponował pożyczenie Dżekowi 2 dolarów?, Dlaczego Dżek poszedł zapytać mamę Pennella o zgodę?*.

Po raz kolejny odwołaj się do doświadczenia uczniów i porozmawiaj z nimi o kwestii pożyczania pieniędzy, zadając pytania, takie jak: *Czy pożyczałeś/pożyczałaś kiedyś od kogoś pieniądze?, Dlaczego tak/nie?, Czy pożyczanie pieniędzy od kolegi w szkole to dobry pomysł?, Dlaczego tak/nie?, Co oznacza pożyczanie na procent?*.

8. Dmuchamy na zimne — 5 min

Podsumuj obie części dotyczące pożyczania i zapytaj, czy istnieją firmy, które zarabiają na pożyczaniu. W rozmowie z uczniami ustal, w jaki sposób obie strony mogą zadbać o swoje interesy, tzn. co może zrobić osoba pożyczająca coś komuś, aby nie była stratna, i co może zrobić osoba, która pożycza coś od kogoś, aby móc właściwie skorzystać z pożyczki.

9. Tworzymy umowy — 17 min

Zaproponuj uczniom sporządzenie uproszczonych umów pożyczkowych, w których jasno określą zasady pożyczki. Zachęć uczniów nie tylko do sporządzenia odpowiedniego dokumentu, ale też do pożyczenia sobie nawzajem w parach jakiejś rzeczy. Wyświetl slajd nr 7, aby omówić uproszczony model umowy pożyczkowej, a następnie wykorzystaj wzór takiego dokumentu z karty pracy. Po zakończeniu pracy poproś uczniów o zaprezentowanie swoich umów na forum klasy i razem zwróćcie uwagę na niejasne dla uczniów fragmenty.

10. Podsumowanie lekcji 2 — 5 min

Na zakończenie lekcji wykorzystaj rutynę krytycznego myślenia: „Połącz – poszerz – podejmij" (zadanie 2 w karcie pracy). Celem tego schematu jest wykorzystanie wiedzy zdobytej na lekcji, poszerzenie jej o własne doświadczenia i próba zastosowania wszystkich informacji w przyszłości. Powyższa rutyna zachęcająca uczniów do skończenia zdań pozwala każdemu na własne, wolne od wpływu innych, przemyślenia.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-a, 2-d, 3-b, 4-b, 5-d, 6-d, 7-a, 8-a, 9-c, 10-a.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Czym są promocje i gratisy?

a technikami zachęcającymi do zakupu
b formą kary za zakupy
c sposobem na oszczędzanie w banku
d programami lojalnościowymi dla sprzedawców

02. Które z poniższych zdań to mit?

a Promocje czasem pomagają zaoszczędzić.
b Gratisy przyciągają uwagę.
c Gratisy nie wymagają spłaty ratalnej.
d Gratisy i promocje są tylko w okresie świątecznym.

03. Co to jest technika handlowa?

a sposób naprawy sprzętu w sklepie
b metoda wpływania na decyzję zakupową klienta
c system sprzedaży ratalnej
d szkoła dla biznesmenów

04. Dlaczego Dżek dbał o swoje rzeczy?

a Ponieważ były stare.
b Bo były dla niego bardzo ważne i cenne.
c Bo mama go do tego zmuszała.
d Ponieważ planował je sprzedać.

05. Jak można opisać zachowanie Dżeka wobec pożyczania rzeczy?

a Było mu to obojętne.
b Chętnie pożyczał swoje rzeczy każdemu.
c Ukrywał swoje rzeczy przed innymi.
d Ostrożnie podchodził do pożyczania.

06. Dlaczego Dżek zapytał mamę Pennella o zgodę na pożyczenie 2 dolarów?

a Ponieważ bał się kolegi.
b Ponieważ tak mu poradził pan Taft.
c Ponieważ mama Pennella była jego nauczycielką.
d Ponieważ chciał mieć pewność, że może pożyczyć te pieniądze.

07. Co oznacza pożyczanie na procent?

a Oddawanie większej kwoty, niż się pożyczyło.
b Oddawanie mniejszej kwoty.
c Pożyczanie tylko znajomym.
d Dzielenie się pożyczką.

08. Jak osoba pożyczająca coś komuś może zabezpieczyć się przed stratą?

a Może spisać warunki pożyczki.
b Może nie mówić nikomu o pożyczce.
c Może zabrać coś w zastaw.
d Może pożyczać tylko osobom z tej samej klasy.

09. Co powinna zrobić osoba, która pożycza pieniądze od kogoś?

a Wydać wszystko od razu.
b Nie informować o tym rodziców.
c Ustalić zasady spłaty i terminy.
d Przeznaczyć całość na prezenty.

10. Jakie informacje powinny się znaleźć w umowie pożyczkowej?

a Co jest pożyczane, kto pożycza, na jak długo i podpisy obu osób.
b Tylko podpis osoby, która pożycza przedmiot.
c Zdjęcie osoby, która coś pożycza.
d Adres sklepu, w którym rzecz została kupiona.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

POŻYCZKI, PROMOCJE I GRATISY

1. Fakty, mity i techniki handlowe

Na podstawie rozmowy w klasie podaj po jednym przykładzie z każdej z poniższych kategorii.

Fakt: .....

Mit: .....

Technika handlowa: .....

2. Podsumowanie – dokończ zdania.

Gratisy i promocje mają plusy i minusy, np. .....

.....

Gdy pożyczam komuś, muszę pamiętać o .....

.....

Gdy pożyczam od kogoś, muszę pamiętać o .....

.....

Gdy zobaczę gratisy i promocje w sklepie, ...

.....

UPROSZCZONA UMOWA POŻYCZKOWA KSIĄŻKI

Zawarta dnia ..... w ..... pomiędzy

Pożyczkodawcą (imię i nazwisko): .....
a Pożyczkobiorcą (imię i nazwisko): .....

§1. Przedmiot umowy

Pożyczkodawca przekazuje Pożyczkobiorcy książkę:

Tytuł książki: ..... Autor: .....

§2. Stan pożyczanej książki

.....

.....

§3. Czas trwania pożyczki

Pożyczkobiorca zobowiązuje się zwrócić książkę najpóźniej do dnia: .....

§4. Odpowiedzialność

W przypadku zagubienia lub zniszczenia książki Pożyczkobiorca zobowiązuje się do:

.....

.....

Podpis Pożyczkodawcy: ..... **Podpis Pożyczkobiorcy:** .....

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

CZY PIENIĄDZE ROSNĄ NA DRZEWACH? – „PINOKIO" JAKO UTWÓR O SZYBKICH ZYSKACH I RYZYKOWNYCH DECYZJACH

SCENARIUSZ DLA: SZKOŁA PODSTAWOWA
PRZEDMIOT: JĘZYK POLSKI
AUTOR: ANNA MOLENDA
CZAS TRWANIA: 90 MIN
KLASA: VI

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ■ analizuje i interpretuje treść lektury („Pinokio" Carlo Collodiego); ■ dostrzega wartości i przesłania utworu, zwłaszcza dotyczące uczciwości, pracy i odpowiedzialności; ■ przedstawia i uzasadnia swoje zdanie w trakcie dyskusji; ■ szanuje opinie innych osób; ■ wyjaśnia, czym są obietnice szybkiego wzbogacenia się i jakie niosą ryzyko; ■ analizuje zachowania bohatera w kontekście decyzji finansowych i przewiduje ich skutki; ■ wykazuje postawę ostrożności i odpowiedzialności w obszarze decyzji finansowych.
METODY KSZTAŁCENIA	dyskusja dydaktyczna; burza mózgów; gra dydaktyczna (uproszczona symulacja inwestycji); stacje zadaniowe; studium przypadku na podstawie lektury
FORMY PRACY	praca grupowa; praca indywidualna
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	egzemplarze „Pinokia" lub wybrane fragmenty (scena sprzedaży elementarza, spotkanie z Lisem i Kotem, wizyta na Polu Cudów, scena w Krainie Zabawek); karta pracy; prezentacja multimedialna; materiały do stacji zadaniowych (np. monety z papieru, zielony materiał, szpadel, proste stroje, maski lisa i kota); duże arkusze papieru; kolorowe pisaki; kartki A4; małe żetony do gry inwestycyjnej; długopisy
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik dla nauczyciela lub tablica interaktywna; tablica szkolna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury; III.1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się […] w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych. **WS:** I.1.1. omawia elementy świata przedstawionego, […] wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji; I.1.2. rozpoznaje fikcję literacką […] rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach; I.1.15. objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach; I.1.16. przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia. **NPP – WO:** 2. Interpretowanie różnorodnych utworów z uwzględnieniem kluczowych pojęć i istotnych kontekstów […]. **WS:** 2.5. porównuje i ocenia postępowanie bohaterów, w tym w odniesieniu do własnych doświadczeń.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie do lekcji 1 (5 min)
2. Studium przypadku i dyskusja problemowa – analiza scen z „Pinokia" (20 min)
3. Burza mózgów – ryzyka szybkich zysków (15 min)
4. Podsumowanie lekcji 1 (5 min)
5. Nawiązanie do lekcji 2 (5 min)
6. Rotacyjne stacje zadaniowe (35 min)
7. Podsumowanie (5 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości
Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie do lekcji 1 — 5 min

Rozpocznij lekcję od zaskakującego pytania: *Czy słyszeliście kiedyś o magicznym polu, na którym wystarczy zakopać złotą monetę, by po nocy wyrosło drzewo pełne bogactwa?*. Przypomnij scenę z „Pinokia", gdy bohater daje się nabrać na obietnicę szybkiego wzbogacenia. Zapytaj uczniów: *Czy znacie podobne „złote okazje" ze świata reklam lub internetu?*. Wyświetl slajd otwierający z tytułem lekcji: „Czy pieniądze rosną na drzewach?". Zachęć uczniów do krótkiej rozmowy o „złotych okazjach". Poproś, aby uczniowie podali przykłady oszustw i „okazji" z reklam.

2. Studium przypadku i dyskusja problemowa – analiza scen z „Pinokia" — 20 min

Przeczytaj wspólnie z uczniami fragmenty „Pinokia": scena sprzedaży elementarza, spotkanie z Lisem i Kotem, wizyta na Polu Cudów, scena w Krainie Zabawek. Wyświetl slajd nr 2, a następnie podczas rozmowy skieruj uwagę uczniów na decyzje bohatera. Uczniowie odpowiadają na pytania, wskazują błędy Pinokia i przewidują konsekwencje podjętych przez niego decyzji. Zapisz na tablicy kluczowe punkty: sprzedaż elementarza, otrzymanie monet od Ogniojada, spotkanie z Lisem i Kotem, Pole Cudów, praca dla gospodarza itd. Wyświetl slajd nr 3 *Obietnica szybkiego zysku – Lis i Kot* z pytaniami, a następnie slajd nr 4 *Konsekwencje łatwowierności i praca* oraz slajd nr 5 *Kraina zabawek – ucieczka od odpowiedzialności*. Na slajdach znajdują się pytania oraz ilustracje pomocne w dyskusji dydaktycznej i wychowawczej. Moderuj rozmowę pytaniami znajdującymi się na slajdach.

3. Burza mózgów – ryzyka szybkich zysków — 15 min

Przejdź do burzy mózgów. Poproś uczniów, aby wymienili potencjalne zagrożenia związane z obietnicą szybkiego zysku i przykłady ryzykownych decyzji finansowych, aktywnie zgłaszali pomysły i budowali wspólnie listę ryzyk (np. oszustwo, strata pieniędzy, mogą też podawać nazwy emocji temu towarzyszących: np. smutek, złość). Uczniowie przyglądali się wcześniej sytuacji opisanej w literaturze, a teraz mają podać przykłady sytuacji z życia codziennego (np. reklamy, SMS-y o wygranej). Wyciągają wnioski, że nie ma zysków bez wysiłku i rozwagi.

4. Podsumowanie lekcji 1 — 5 min

Jako podsumowanie lekcji poproś, aby uczniowie postarali się wyjaśnić sens frazeologizmu: pieniądze nie rosną na drzewach.

5. Nawiązanie do lekcji 2 — 5 min

Poinformuj uczniów, jakie zadania przed nimi stoją. Powiedz: *Teraz wcielimy się w doradców Pinokia i stworzymy kodeks mądrego inwestora. Wcześniej jednak musimy przygotować miejsce pracy dla czterech grup.* Ważne, aby zapewnić przestrzeń do odegrania scenki, do stworzenia mapy myśli na arkuszu i do zredagowania kodeksu.

6. Rotacyjne stacje zadaniowe — 35 min

Podziel klasę na cztery grupy, w których uczniowie przygotują swoje zadania (ok. 5 min na zadanie). Wcześniej wyjaśnij wszystkim zadania w poszczególnych stacjach (możesz wydrukować i rozdać instrukcje) – wyjaśnienia szczegółowe są również dostępne na slajdach nr 6–9:

Stacja 1. Inscenizacja – krótkie odegranie sceny „Pola Cudów". Wyświetl slajd z instrukcją. Przed lekcją zbierz przyniesione przez uczniów rekwizyty, które pomogą odegrać scenkę.

Stacja 2. Gra inwestycyjna – symulacja wyborów: niska/najwyższa stopa zwrotu, różne ryzyko. Wyświetl slajd z instrukcją oraz rozdaj karty ofert (załączniki 3 i 4 do wydrukowania), przygotuj kartki do notatek.

Stacja 3. Mapa myśli – zagrożenia finansowe i sposoby ochrony. Przygotuj uczniom arkusz/flipchart i pisaki.

Stacja 4. Refleksja i kodeks – opracowanie pięciu zasad Kodeksu Mądrego Inwestora. Przygotuj uczniom kolorowe kartki, markery oraz taśmę do przyklejenia na tablicy.

Zaproś liderów grup do krótkiej (ok. 5 min na grupę) prezentacji wyników pracy (scenki, mapy, kodeksy). Po pierwszych prezentacjach zadań uczniowie zamieniają się: grupa 1 z 3 oraz 2 z 4 (następuje rotacja) i następnie powtórna prezentacja wyników pracy.

7. Podsumowanie lekcji 2 — 5 min

Wyświetl slajd nr 10 *Mądry jak Pinokio?* Podkreśl, że łatwy zysk to tylko bajka – trzeba myśleć, zanim wyda się pieniądze. Następnie rozdaj pytania testowe i wspólnie je rozwiążcie. Zadania z karty pracy (załącznik nr 2) zadaj jako pracę do domu i omów z uczniami na kolejnych zajęciach.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-a, 2-b, 3-c, 4-b, 5-c, 6-c, 7-c, 8-b, 9-c, 10-c.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Kto obiecał Pinokiowi szybkie pomnożenie złotych monet?

a Lis i Kot
b Dżepetto
c Wróżka
d policjant

02. Gdzie Pinokio miał zakopać pieniądze, aby się pomnożyły?

a w ogrodzie
b na Polu Cudów
c w lesie
d w studni

03. Jakie jest przesłanie historii o Polu Cudów?

a Warto ufać każdemu.
b Szybki zysk jest zawsze pewny.
c Nie ma zysku bez ryzyka.
d Złoto jest najważniejsze.

04. Co to jest ryzyko finansowe?

a strach przed wydawaniem pieniędzy
b możliwość straty pieniędzy
c gwarantowany zysk
d wygrana na loterii

05. Co znaczy powiedzenie: „Pieniądze nie rosną na drzewach"?

a Na drzewach rosną kwiaty.
b Pieniądze są bezwartościowe.
c Pieniądze zdobywa się wysiłkiem i pracą.
d Pieniądze leżą na ulicy.

06. Jakie emocje towarzyszyły Pinokiowi, gdy stracił pieniądze?

a radość
b złość
c smutek i rozczarowanie
d obojętność

07. Która z poniższych możliwości oznacza bezpieczne postępowanie z pieniędzmi?

a lokowanie całej kwoty w jednej inwestycji
b przesłanie pieniędzy po otrzymaniu SMS-a
c przechowywanie pieniędzy w banku
d wydawanie wszystkiego natychmiast

08. Co to jest „szybki zysk" w kontekście finansowym?

a pewny zarobek
b sposób na szybkie pomnożenie pieniędzy
c planowanie budżetu
d oszczędzanie na przyszłość

09. Dlaczego Pinokio stracił swoje monety?

a Ponieważ Wróżka mu je zabrała.
b Ponieważ wydał je na słodycze.
c Ponieważ został oszukany przez nieuczciwych dorosłych.
d Ponieważ je zgubił.

10. Jakie wnioski możemy wyciągnąć z historii Pinokia?

a Warto ufać każdemu.
b Pieniądze lepiej szybko wydawać.
c Uczciwa praca przynosi korzyści.
d Ryzyko się opłaca.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. Prawda czy fałsz?

Przeczytaj poniższe zdania i zdecyduj, czy są prawdziwe (P) czy fałszywe (F) w kontekście historii Pinokia. Uzasadnij swój wybór za pomocą jednego argumentu.

Pinokio zawsze cenił sobie naukę i dlatego chętnie poszedł do szkoły.

☐ **Prawda** ☐ **Fałsz** Uzasadnienie: .....

.....

.....

Lis i Kot byli prawdziwymi przyjaciółmi Pinokia, chcieli mu pomóc pomnożyć majątek.

☐ **Prawda** ☐ **Fałsz** Uzasadnienie: .....

.....

.....

Pinokio zrozumiał wartość pracy dopiero wtedy, gdy musiał sam zarabiać na utrzymanie Dżepetta.

☐ **Prawda** ☐ **Fałsz** Uzasadnienie: .....

.....

.....

Pieniądze pojawiały się w życiu Pinokia bez żadnego wysiłku z jego strony.

☐ **Prawda** ☐ **Fałsz** Uzasadnienie: .....

.....

.....

2. Wyobraź sobie, że jesteś doradcą finansowym Pinokia. On właśnie dostał 5 złotych monet od Ogniojada i zastanawia się, co z nimi zrobić. Lis i Kot namawiają go do pójścia na Pole Cudów, ale Pinokio przyszedł do Ciebie po radę.

Napisz, co byś mu poradził/poradziła i dlaczego. Użyj co najmniej dwóch argumentów, aby go przekonać.

Moja rada dla Pinokia:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 3. Instrukcja do gry inwestycyjnej

Jak grać? (bardzo krótko)

- Grupa dostaje np. 5 żetonów/monet.
- Wybieracie 1 ofertę lub 2 oferty, zapisujecie decyzję i uzasadnienie („dlaczego tak?").
- Na koniec pracy, po rotacji grup, porównujecie rezultaty pracy i wyciągacie wnioski dotyczące ryzyka.

Załącznik nr 4. Karty ofert

OFERTA 1

Lokata bankowa 3%

- Zysk/Strata: +3% po roku (w grze: +0,5 monety po „rundzie").
- Ryzyko: ★☆☆ (niskie)
- Czas zamrożenia: środki na określony czas.
- Opłaty: brak.
- Sygnały ostrzegawcze: brak – to produkt regulowany.

Pytanie kontrolne: Czy wiesz, na jak długo blokujesz pieniądze?

OFERTA 2

Skarbonka w domu

- Zysk/Strata: 0% (w grze: 0).
- Ryzyko: ★★☆ (kradzież, zguba).
- Czas zamrożenia: brak.
- Opłaty: brak.
- Sygnały ostrzegawcze: brak ochrony i brak zysku.

Pytanie kontrolne: Czy Twoje pieniądze są bezpieczne w domu?

OFERTA 3

„Pole Cudów" – 200% w jedną noc!

- Zysk/Strata: 100%
- Ryzyko: ★★★
- Czas zamrożenia: „jedna noc"...
- Opłaty: Twoje wszystkie monety.
- Sygnały ostrzegawcze: „pewny, szybki zysk", „bez ryzyka", „wystarczy zakopać".

Pytanie kontrolne: Czy to ma sens? Skąd „magiczne" 200%?

OFERTA 4

„Lokata 0% opłat!" (z gwiazdką...) (ukryte koszty)

- Zysk/Strata: realnie niewielki zysk lub 0.
- Ryzyko: ★★☆ (nie przez produkt, lecz przez brak czytania umowy)
- Czas zamrożenia: określony.
- Opłaty: ukryte w regulaminie.
- Sygnały ostrzegawcze: gwiazdki, „mały druczek".

Pytanie kontrolne: Czy przeczytałeś/przeczytałaś regulamin?

OFERTA 5

Mikrobiznes: robię i sprzedaję bransoletki (praca zamiast bajki)

- Zysk/Strata: zależy od pracy i kosztów materiałów (w grze: +0,5 monety, jeśli dobrze policzycie koszty).
- Ryzyko: ★★☆ (możesz nie sprzedać, źle wycenić).
- Czas zamrożenia: tyle, ile tworzenie i sprzedaż.
- Opłaty: materiały, czas, np. prowizja platformy.
- Sygnały ostrzegawcze: brak – tu liczy się planowanie i praca.

Pytanie kontrolne: Czy policzyłeś/policzyłaś koszty i cenę, żeby nie dokładać?

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI: KOOPERATYWA W NASZEJ KLASIE, CZYLI...

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	EWA GRODECKA	90 MIN	VI–VII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ■ identyfikuje świat wartości, w tym: ofiarności, współpracy, solidarności; ■ aktywnie współpracuje w grupie i buduje relacje społeczne; ■ opracowuje plan kooperatywy na podstawie zidentyfikowanych potrzeb klasy; ■ wyjaśnia znaczenie wybranych pojęć z zakresu finansów; ■ opracowuje reklamę klasowej kooperatywy; ■ kształtuje postawę otwartą wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym i odpowiedzialności za zbiorowość.
METODY KSZTAŁCENIA	pogadanka; praca z tekstem; dyskusja kierowana; mapa myśli; burza mózgów; ćwiczenia praktyczne
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca grupowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	prezentacja multimedialna; karty pracy; karteczki samoprzylepne; materiały do stworzenia reklam
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik dla nauczyciela lub tablica multimedialna; kartki samoprzylepne
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** III.1. Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych; IV.1. Rozwijanie szacunku dla wiedzy, [...]; IV.2. Rozwijanie umiejętności samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania; IV.5. Zachęcanie do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, [...]. **WS:** kl. IV–VI: I.1.16. przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia; I.2.2. wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio; kl. VII–VIII: II.2.3. zna sposoby wzbogacania słownictwa; III.1.7. zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie. **NPP – WO:** 7. Rozwijanie sprawczości przez działania twórcze i aktywne, odpowiedzialne uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym. **WS:** 1.3. uczestniczy w dyskusji i debacie [...]; 3.6. dobiera różnorodne środki językowe adekwatnie do intencji, stylu i formy wypowiedzi.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie do lekcji 1: Kim był początkujący biznesmen – Dżek Fulton? (15 min)
2. Co kryje się pod pojęciem kooperatywy? (10 min)
3. Dobry plan to połowa sukcesu (17 min)
4. Podsumowanie lekcji 1 (3 min)
5. Nawiązanie do lekcji 2 (3 min)
6. Nasz pomysł na klasową kooperatywę (17 min)
7. Konkurs na klasową kooperatywę (15 min)
8. Podsumowanie lekcji 2 (10 min)

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie do lekcji 1: Kim był początkujący biznesmen – Dżek Fulton? 15 min

Podziel uczniów na grupy czteroosobowe. Następnie rozpocznij lekcję od wyświetlenia pierwszego slajdu prezentacji z tematem lekcji. Na podstawie slajdu nr 2 przygotuj pogadankę dla uczniów o Dżeku Fultonie. Poproś o zapisanie tematu zajęć. Rozdaj uczniom karty pracy (załącznik nr 2) i poproś o wykonanie zadania 1. Przypomnij uczniom, że chociaż Dżek miał wiele różnych zalet, to i tak jego kooperatywa zbankrutowała. Kiedy uczniowie skończą zadanie 1, wyświetl slajd nr 3 i poproś ich o dopisanie dwóch lub trzech mocnych stron chłopca oraz tych, nad którymi Dżek powinien popracować.

2. Co kryje się pod pojęciem kooperatywy? 10 min

Rozpocznij od wyjaśnienia definicji pojęć ekonomicznych podkreślonych przez uczniów w zadaniu 1 z karty pracy. Wyświetl slajd nr 4 i poproś jedną osobę o głośne przeczytanie ważnych w czasie zajęć terminów i ich znaczenia. Następnie poleć uczniom, aby wykonali zadanie 2 z karty pracy. Wybierz trzech chętnych uczniów do przeczytania powstałej notatki.

3. Dobry plan to połowa sukcesu 17 min

Zainicjuj dyskusję kierowaną na temat potrzeb w danej klasie. Zachęć uczniów do wypowiedzi na temat: *Jak rozumiecie pojęcie kooperatywy szkolnej?*, *Czy takie działanie jest potrzebne w Waszej klasie?* Po krótkiej rozmowie poproś uczniów o wypisanie na kartkach samoprzylepnych dwóch obszarów, które ich zdaniem wymagają naprawy. Wyjaśnij uczniom, że kooperatywa może dotyczyć: pomocy rówieśniczej, działalności wolontariuszy na rzecz zwierząt, pomocy ludziom starszym, organizacji urodzin patrona szkoły, działań dotyczących korzystania z telefonów komórkowych...

Zaproponuj, aby zespoły spróbowały wymyślić swoją własną kooperatywę. W tym celu grupy powinny wybrać rodzaj kooperatywy i wypisać na kartkach samoprzylepnych dwa cele planowanego przedsięwzięcia. Wyjaśnij uczniom, na co powinni zwrócić uwagę, planując swoją pracę. Wyświetl slajd nr 5 i przedstaw zagadnienia, które mogą być dla uczniów podpowiedzią. Poproś, aby uczniowie na razie nie wykonywali ostatniego punktu.

4. Podsumowanie lekcji 1 3 min

Jako podsumowanie odczytaj kilka haseł ze słowniczka (slajd nr 4) i poproś, aby wybrani uczniowie wytłumaczyli je własnymi słowami.

5. Nawiązanie do lekcji 2 5 min

Napisz na tablicy wyraz „reklama" i poproś uczniów, aby wymienili kolejno cechy reklamy. Najważniejsze z nich zapiszcie na tablicy.

6. Nasz pomysł na reklamę kooperatywy 15 min

Wyjaśnij uczniom, że kolejne zadanie będzie polegać na opracowaniu w dowolnej formie (pisemnej lub ustnej) reklamy wymyślonej kooperatywy. Zwróć uwagę na podział zadań na poszczególne osoby, sposób realizacji i zamierzone efekty. Przypomnij, że reklama powinna zachęcać do współpracy, być atrakcyjna, krótka. Podpowiedz, że istotną rolę odgrywają hasła, przysłowia, piosenki, żarty słowne oraz znaki interpunkcyjne lub odpowiednia mimika twarzy, gesty. Podczas pracy uczniów wyświetl slajd nr 5 prezentacji.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

7. Konkurs na klasową kooperatywę

15 min

Poinformuj uczniów, że ich kolejne zadanie to prezentacja reklamy opracowanej podczas poprzedniego etapu zajęć. Po prezentacji dokonań każdego zespołu poproś o sprawiedliwą, ale też życzliwą ocenę (uczniowie mogą przyznawać punkty w skali 1 do 10) pomysłów kolejnych grup, według kryteriów:

- Czy pomysł na klasową kooperatywę był zgodny z potrzebami uczniów?
- Czy forma prezentacji angażowała uczniów, potwierdzała ich umiejętność współpracy?
- Czy reklama była pomysłowa, zainteresowała odbiorców?
- Czy w reklamie wykorzystano różne środki przekazu?

Po wystąpieniach wszystkich zespołów poproś o ocenę grupowych kooperatyw. Podkreśl, że każdy zespół ma do dyspozycji 3 punkty, może je przyznać jednej, dwóm, a nawet trzem grupom. Grupa nie może przyznać punktów sobie samej.

8. Podsumowanie lekcji 2

10 min

Podlicz, wraz z przedstawicielami grup, która inicjatywa wygrała w konkursie na najciekawszy do realizacji pomysł. Ogłoś wyniki. Zapytaj uczniów, czy są gotowi do przejścia do praktyki, czyli rzeczywistego założenia zwycięskiej kooperatywy. Jeśli zespoły zadaniowe zechcą pracować nad własnym pomysłem, nie utrudniaj im tego, zaproponuj własną pomoc, aby grupa wiedziała, co powinna zmodyfikować.

Wróć teraz do historii Dżeka Fultona. Poproś uczniów o wykonanie zadania 3 z karty pracy, czyli udzielenie bohaterowi trzech rad, które pomogą mu w odbudowaniu kooperatywy.

Rozdaj uczniom pytania testowe do pracy indywidualnej. Przypomnij, że sukces osiągają ci, którzy angażują się w wykonywane zadania.

Po teście poproś, by uczniowie na kartkach samoprzylepnych uzupełnili następujące zdania:

- Podczas zajęć przekonałam/przekonałem się, że .....
- Muszę jeszcze popracować nad .....
- Swoje zaangażowanie oceniam na .....

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-c, 2-a, 3-d, 4-a, 5-a, 6-d, 7-c, 8-b, 9-d, 10-c.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Autorem powieści „Bankructwo małego Dżeka" jest

a Jan Brzechwa.
b Adam Mickiewicz.
c Janusz Korczak.
d Andrzej Maleszka.

02. Jak miał na nazwisko Dżek?

a Fulton
b Dulton
c Gatsby
d Gates

03. Bankructwo to inaczej

a rozwój.
b recesja.
c współpraca.
d upadłość.

04. Którą cechę charakteru powinien mieć prezes spółdzielni uczniowskiej?

a pracowitość
b skąpstwo
c łatwowierność
d pesymizm

05. Biznes to inaczej

a prowadzenie własnej firmy.
b nastawienie na zysk.
c praca w szkole.
d unikanie kłopotów.

06. Ile sylab ma słowo kooperatywa?

a 5
b 4
c 7
d 6

07. W którym punkcie znajdują się wyłącznie pojęcia związane z finansami?

a bankructwo, bilans, buk
b majestat, moneta, medal
c karta, kryzys, księgowa
d sukces, spadek, sacharoza

08. Która rada nie jest dobra dla przedsiębiorcy?

a Bądź optymistą.
b Myśl wyłącznie o zysku.
c Postępuj uczciwie.
d Dokonuj przemyślanych inwestycji.

09. Który dział zajmuje się finansami firmy?

a informatyczny
b reklamy
c kadry
d księgowość

10. Co to są aktywa?

a długi
b podatki
c majątek
d pasywa

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

OPOWIEŚĆ O DŻEKU

1. Przeczytajcie poniższy tekst, a następnie podkreślcie w nim pojęcia związane z kooperatywą i finansami.

Janusz Korczak napisał opowieść o małym chłopcu, który pochodził z ubogiej rodziny. Chłopiec chodził do szkoły, ale nie był pupilkiem nauczycieli. Miał jednak sporo zalet: był uczciwy, honorowy, a przede wszystkim – pracowity i interesował się handlem. Dlatego kiedy nadarzyła się okazja, zgodził się poprowadzić klasową biblioteczkę, a następnie – kooperatywę. Dżek szybko zrozumiał, że szkolną spółdzielnię można rozwinąć. Brakowało mu jednak doświadczenia, dobre chęci nie wystarczyły. Musiał poznać język biznesu. Dzień po dniu dowiadywał się o potrzebie prowadzenia książki wpływów i wydatków, o konieczności powołania komisji rewizyjnej. Zrozumiał, czym różni się uczciwy handel od handlu spekulacyjnego, jakie są obowiązki notariusza, co oznaczają terminy: kredyt, kapitał zakładowy, wierzyciele, aktywa, pasywa, petycje, a nawet bankructwo. Pomimo braku doświadczenia i przeciwności losu nie poddawał się. Miał wspaniałego doradcę. Jego mistrzem był starszy, doświadczony kupiec – pan Taft. Mimo entuzjazmu i ciężkiej pracy Dżeka spółdzielnia uczniowska zbankrutowała. Jednak on się nie poddał.

Jeśli chcesz się dowiedzieć, jak Dżek zachował się w tej trudnej sytuacji, przeczytaj powieść Janusza Korczaka pt. „Bankructwo małego Dżeka".

2. Przeczytajcie definicje ze słowniczka, a następnie uzupełnijcie zdania odpowiednimi wyrazami podanymi poniżej.

kooperatywa, bankructwo, komisja rewizyjna, kapitał zakładowy

Słowniczek

Pojęcie	Definicja
Komisja rewizyjna	Wybrana grupa osób, która kontroluje funkcjonowanie określonego podmiotu (np. przedsiębiorstwa, spółdzielni).
Kapitał zakładowy	Wkład założycieli wniesiony podczas tworzenia spółki.
Bankructwo	Niewypłacalność, upadłość, ruina majątkowa, krach.
Kooperatywa	Grupa osób współdziałających ze sobą w określonym celu. Inna nazwa to spółdzielnia.

Dżek dowiedział się, że współpraca grupy uczniów dla osiągnięcia wspólnego celu to ..... .

Nie wiedział jednak, że do stworzenia spółdzielni potrzebny jest ..... .

Nad prawidłowością funkcjonowania spółdzielni czuwa ..... . Jeżeli okaże się, że spółdzielnia nie ma pieniędzy na opłaty, ogłasza wtedy swoje ..... .

3. Dżek Fulton zbankrutował. Napiszcie w trybie rozkazującym trzy krótkie rady pokazujące, co powinien teraz zrobić, aby odbudować spółdzielnię uczniowską.

A. .....

B. .....

C. .....

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TEMAT LEKCJI: A GDYBY TAK DŻEK UBEZPIECZYŁ ROWERY?

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	JUDYTA BOCZEK	45 MIN	VII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ■ porównuje sytuację opisaną w „Bankructwie małego Dżeka" do podobnych sytuacji występujących w realnym świecie; ■ identyfikuje uczucia i problemy Dżeka we wskazanym fragmencie tekstu; ■ wykorzystuje do interpretacji utworu kontekst finansowy; ■ rozróżnia i analizuje podstawowe rodzaje ubezpieczeń (osobowych i majątkowych); ■ uzasadnia, dlaczego warto korzystać z ubezpieczeń; ■ tworzy opowiadanie; ■ szanuje osoby, które nie korzystają z ubezpieczeń; ■ okazuje empatię.
METODY KSZTAŁCENIA	pogadanka; drama; praca z prezentacją multimedialną
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karta pracy dla każdego ucznia; prezentacja multimedialna; kartki do losowania z napisami: Dżek, pan Fay, pan Taft, mama Nelly, Fil
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik dla nauczyciela lub tablica multimedialna; opcjonalnie telefony uczniów z dostępem do internetu
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.2. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej […] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii; IV.1. Rozwijanie szacunku dla wiedzy, […] wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości. **WS:** I.1.7. określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji; I.1.10. wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty […]; II.4.2. formułuje wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście; IV.2.4. tworzy […] urozmaicone kompozycyjnie i fabularnie opowiadanie […]; IV.7. rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii. **NPP – WO:** 3. Rozumienie i analizowanie tekstów nieliterackich […]. **WS:** 2.1. interpretuje teksty należące do różnych sztuk […]; 4.6. dostosowuje tworzone przez siebie wypowiedzi do sytuacji […].

1. Nawiązanie (5 min)
2. Dżek, rowery i bankructwo kooperatywy (13 min)
3. Asekuracja = ubezpieczenie (18 min)
4. Argumenty „za" i „przeciw" ubezpieczeniu rowerów (6 min)
5. Podsumowanie (3 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Uwaga! Dwa dni przed lekcją poproś uczniów, aby w domu uważnie przeczytali fragment „Bankructwa małego Dżeka" dotyczący rowerów (od słów: „Ano, przyszła wiosna..." do słów: „Co prawda, Dżek od kradzieży ani razu nie układał szafy – nawet kurzu nie wytarł").

1. Nawiązanie

5 min

Rozpocznij lekcję od pytań o to, kto dziś się czuje dobrze, kto jest wesoły, komu przydarzyło się coś miłego. Następnie zapytaj uczniów, co by czuli w dwóch sytuacjach: 1) gdyby przez własną nieuwagę zgubili pieniądze, które dostali na zrobienie zakupów na kolację dla całej rodziny, 2) gdyby ktoś im te pieniądze ukradł. Czy w związku z tym, że zawsze istnieje ryzyko kradzieży, powinniśmy przestać nosić przy sobie gotówkę lub karty płatnicze, czy też jest to pewne ryzyko, które musimy podjąć? A czy w życiu codziennym zdarzają się inne sytuacje, w których istnieje ryzyko, że coś utracimy niezależnie od własnych działań? Kieruj rozmową tak, aby młodzież wymieniła jako przykłady m.in. kradzież, zalanie mieszkania, złamanie ręki czy pobyt w szpitalu. Na koniec wyjaśnij uczniom, że na tej lekcji porozmawiacie o ryzyku, które podjął Dżek, decydując się na kupno rowerów, oraz o tym, jaki wpływ miała na niego ta decyzja, a następnie – kradzież. Czy coś mogłoby być inaczej, gdyby Dżek mógł ubezpieczyć rowery? Podaj temat lekcji.

2. Dżek, rowery i bankructwo kooperatywy

13 min

Poinformuj uczniów, że teraz będziecie pracować metodą dramy. Przypomnij jej zasady, a następnie poproś pięć osób o wylosowanie karteczek z rolami: Dżeka, pana Tafta, mamy Nelly, pana Faya i Fila. W czasie dramy zadaniem uczniów jest rozmowa z Dżekiem o tym, co czuł, kiedy załatwiał sprawy związane z kupnem rowerów oraz kiedy rowery zostały skradzione. Pięcioro chętnych uczniów losuje karteczki z rolami, pozostała część klasy odgrywa role uczniów z klasy Dżeka, a Ty – kierownika całego oddziału.

Rozdaj uczniom karty pracy (załącznik nr 2) i poproś, aby na podstawie dramy oraz książki Janusza Korczaka wykonali zadanie 1 i 2. Poproś jednego ucznia o odczytanie odpowiedzi i razem z pozostałymi uczniami sprawdź ich poprawność. Podsumuj tę część lekcji. Zwróć szczególną uwagę na fakt, że po kradzieży rowerów Dżek dostał od wszystkich (z wyjątkiem Hortona) bardzo duże wsparcie emocjonalne. Otoczenie chłopca okazało mu bardzo dużo empatii. Poproś, aby uczniowie zastanowili się w duchu, czy też potrafiliby się tak zachować.

3. Asekuracja = ubezpieczenie

18 min

Przeczytaj uczniom fragment „Bankructwa małego Dżeka", w którym pan Taft tłumaczy chłopcu, czym jest asekuracja (slajd nr 2 z prezentacji multimedialnej). Zastanówcie się, czy gdyby Dżek od początku wiedział, że kierownik oddziału pomoże mu uzyskać asekurację na rowery, byłby mniej zestresowany. A czy my dzisiaj możemy korzystać z takiej asekuracji, aby czuć się bezpieczniej? Czym jest ubezpieczenie? Kim jest ubezpieczyciel, a kim – ubezpieczony? Co możemy ubezpieczyć? Wyświetl trzeci i czwarty slajd z prezentacji multimedialnej. Czy zawarte tam informacje zgadzają się z Waszymi ustaleniami?

Teraz ustal z uczniami, czy wszystkie ubezpieczenia są obowiązkowe i jakie rodzaje ubezpieczeń wyróżniamy. Jeżeli chcesz, poproś uczniów, aby wyszukali w internecie przykłady ubezpieczeń obowiązkowych (slajdy nr 5 i 6).

W kolejnym kroku porozmawiaj z uczniami o tym, na co trzeba zwrócić uwagę podczas wybierania ubezpieczenia (slajd nr 7). Podkreśl, że każde ubezpieczenie ma tak zwane ogólne warunki ubezpieczenia (OWU). Jest w nich zapisane, co dokładnie podlega ubezpieczeniu, a co nie. W przypadku roweru jednym z warunków ubezpieczenia może być to, aby rower był przechowywany w zamkniętym na klucz pomieszczeniu. Jeżeli nie doczytamy dokładnie ogólnych warunków ubezpieczenia, możemy się potem bardzo rozczarować, ponieważ zakład ubezpieczeń może nie wypłacić odszkodowania. Zwróć również uwagę na różnicę między OWU a polisą ubezpieczeniową. Polisa to dokument, który potwierdza zawar-

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

cie umowy ubezpieczenia. Ma ona numer, który należy podać zawsze w przypadku potrzeby skorzystania z ubezpieczenia.

Jeżeli pozwoli na to czas, przeanalizujcie dwie oferty dotyczące ubezpieczenia roweru (slajdy nr 8 i 9). Na którą z nich zdecydowaliby się uczniowie i dlaczego?

4. Argumenty „za" i „przeciw" ubezpieczeniu rowerów

6 min

Wróć teraz do „Bankructwo małego Dżeka". Zapytaj uczniów, czy gdyby była taka możliwość, Dżek powinien ubezpieczyć rowery. Weźcie pod uwagę wpływy i wydatki kooperatywy, ryzyko oraz zysk w sytuacji, gdyby rowery się nie odnalazły. W czasie rozmowy uczniowie uzupełniają zadanie 3 z karty pracy.

5. Podsumowanie

3 min

Jako podsumowanie lekcji wykorzystaj pytania testowe. Na zakończenie poproś uczniów, aby w domu napisali opowiadanie pt. „Jak mogłyby się potoczyć losy Dżeka i kooperatywy, gdyby rowery się nie odnalazły, ale były ubezpieczone?". Opowiadanie powinno liczyć co najmniej 200 wyrazów.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-d, 2-d, 3-a, 4-b, 5-d, 6-b, 7-c, 8-a, 9-a, 10-d.

Rozwiązanie zadania 1 z karty pracy:

Co czuł Dżek...	
gdy kupował rowery	**po kradzieży rowerów**
■ stres ■ strach ■ odpowiedzialność	■ stres ■ smutek ■ rozkojarzenie

Rozwiązanie zadania 2 z karty pracy: F, P

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Co skradziono kooperatywie?

a dwa futbole
b cztery rowery
c wszystkie pieniądze
d dwa rowery

02. Czy wszystkie skradzione rzeczy były już własnością kooperatywy?

a Tak.
b Nie.
c Jedna tak, a druga była tylko pożyczona.
d Jedna rzecz była, a drugą Dżek spłacał.

03. Jak czuł się Dżek po kradzieży?

a Był bardzo przybity i zdenerwowany.
b Za bardzo się nie przejmował kradzieżą.
c Był bardzo spokojny.
d Trudno powiedzieć, nie było o tym mowy.

04. Asekuracja to inaczej

a podróż.
b ubezpieczenie.
c strata.
d korzyść.

05. Kto rozmawiał z Dżekiem o asekuracji?

a mama Nelly
b pan Fay
c kierownik oddziału
d pan Taft

06. Co oznacza wyraz „mienie"?

a zdrowie człowieka
b rzeczy należące do nas
c życie człowieka
d to inna nazwa ubezpieczyciela

07. Im wyższe ryzyko, tym

a niższa składka.
b krótszy okres ubezpieczenia.
c wyższa składka.
d dłuższy okres ubezpieczenia.

08. Aby ubezpieczyć rower, najlepiej

a sprawdzić oferty wielu ubezpieczycieli.
b skorzystać z pierwszej lepszej oferty, ponieważ wszystkie oferty są takie same.
c wybrać ofertę z najwyższą składką.
d wybrać ofertę z najdłuższym czasem ubezpieczenia.

09. Co musiałby uwzględnić Dżek, gdyby chciał ubezpieczyć rowery?

a budżet kooperatywy
b zdanie Nelly
c pozostałe mienie kooperatywy
d własne kieszonkowe

10. Jaki dokument potwierdza zawarcie umowy z zakładem ubezpieczeń?

a ogólne warunki ubezpieczenia
b regulamin świadczenia usług drogą elektroniczną
c umowa najmu
d polisa ubezpieczeniowa

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. Uzupełnij tabelę. Wpisz w każdej kolumnie po trzy wyrazy spośród podanych tak, aby właściwie zobrazować odczucia Dżeka. Uwaga! Jeden z wyrazów się powtarza.

rozkojarzenie, stres, smutek, odpowiedzialność, strach

Co czuł Dżek...	
gdy kupował rowery	**po kradzieży rowerów**
■ ■ ■	■ ■ ■

2. Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Zaznacz P, jeżeli stwierdzenie jest prawdziwe, lub F – jeżeli jest fałszywe.

Kooperatywa miała tyle pieniędzy, że Dżek mógł od razu kupić dwa rowery.	**P**	**F**
Nikt nie obarczał Dżeka winą za kradzież rowerów.	**P**	**F**

3. Wyobraź sobie, że jesteś Dżekiem, a kierownik oddziału zaproponował Ci ubezpieczenie rowerów. Podaj jeden argument „za" i jeden argument „przeciw" takiemu ubezpieczeniu. Uwzględnij działalność kooperatywy.

Argument „za" ubezpieczeniem rowerów:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Argument „przeciw" ubezpieczeniu rowerów:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

„GROSZSCROOGE" – EKONOMICZNA OPOWIEŚĆ O PRZEMIANIE CHCIWCA

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	KAROL BARANOWSKI	90 MIN	VII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ■ rozpoznaje i interpretuje motyw chciwości w literaturze; ■ analizuje przemianę bohatera literackiego; ■ projektuje strategię finansową połączoną z dobroczynnością; ■ przejawia empatię i odpowiedzialność w sytuacjach symulacyjnych; ■ ocenia działania własne i innych pod kątem etycznym i ekonomicznym; ■ współpracuje w grupie, planuje i podejmuje wspólne decyzje.
METODY KSZTAŁCENIA	pogadanka; praca z tekstem; objaśnienie; dyskusja kierowana; burza mózgów; mapa myśli; gry dydaktyczne (symulacyjne, decyzyjne)
FORMY PRACY	praca grupowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karty z pytaniami refleksyjnymi i podsumowującymi; karty pracy; prezentacja multimedialna
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna; kartki i długopisy dla uczniów
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.4. Rozwijanie zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami; III.3. Rozpoznawanie intencji rozmówcy oraz wyrażanie intencji własnych. **WS:** I.1.9. wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania […] do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji; III.1.7. zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, […] rzeczowo uzasadniając własne zdanie; IV.7. rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii. **NPP – WO:** 2. Interpretowanie różnorodnych utworów z uwzględnieniem kluczowych pojęć i istotnych kontekstów […]. **WS:** 2.1. interpretuje teksty należące do różnych sztuk […]; 4.4. formułuje stanowisko, wspiera je argumentami i przykładami.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie (10 min)
2. Rozdanie ról i przygotowanie do rozgrywki (15 min)
3. Runda I – Czas chciwości (10 min)
4. Runda II – Spotkanie z Duchami (10 min)
5. Runda III – Refleksja i wahanie (10 min)
6. Runda IV – Dobroczynność i przemiana (10 min)
7. Refleksja i analiza przemiany Scrooge'a (15 min)
8. Podsumowanie (10 min)

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Uwaga! Zajęcia należy przeprowadzić w dniu, w którym uczniowie mają dwie lekcje języka polskiego pod rząd.

1. Nawiązanie — 10 min

Rozpocznij lekcję od przeczytania fragmentu „Opowieści wigilijnej", który przedstawia Scrooge'a jako człowieka zgorzkniałego i chciwego. Fragment znajdziesz na slajdzie numer 2.

Zadaj uczniom pytania: *Czy znacie takie postaci w kulturze lub życiu?, Czy chciwość to wada, czy może sposób na przetrwanie?*. Gdy uczniowie dzielą się refleksjami, zapisuj ich skojarzenia na tablicy. Potem zapowiedz, że dziś prześledzą drogę przemiany Scrooge'a za pomocą własnych decyzji inwestycyjnych.

2. Rozdanie ról i przygotowanie do rozgrywki — 15 min

Przygotuj klasę do gry: podziel uczniów na pięć grup i przydziel im role (Scrooge, Duchy, Siostrzeniec Fred, Pracownik, Duch Marleya).

Każda grupa uczniów czyta informacje o swojej postaci znajdujące się na prezentacji i analizuje jej mocne oraz słabe strony na slajdach nr 8–12, które zostały nazwane „Opis grup". Następnie wyświetl zasady Giełdy Scrooge'a (slajdy nr 3–7 pt. „Instrukcja gry"), przyznaj graczom początkowe pule groszy odpowiednie dla określonej grupy. Pule groszy wyświetl na prezentacji (slajd zatytułowany „Pule groszy").

Kolejność informowania o podjętych decyzjach jest następująca w każdej rundzie: Grupa Scrooge'a, Grupa Siostrzeńca, Grupa Pracownika, Grupa Ducha Marleya, Grupa Duchów (po tym, jak wszystkie pozostałe grupy poinformują o swoich decyzjach). Grupy najpierw naradzają się, później informują o swoich decyzjach – wtedy jest czas na reakcję Grupy Duchów. Podczas rund grupy mogą robić przerwę i nie podejmować żadnej decyzji.

Grupy naradzają się między sobą podczas etapu podejmowania decyzji. Mogą wtedy swobodnie między sobą rozmawiać, wymieniać się pomysłami i brać udział we wspólnych inwestycjach. Współpraca grup polega na podjęciu decyzji o wspólnej inwestycji, której koszty są dzielone na pół, ale już punkty moralne mogą zależeć od jej mocnych i słabych stron. Punkty te nie są dzielone na pół. Przyznawane są pełne.

Upewnij się, że każdy rozumie, na czym polega gra. Cały opis mechaniki gry znajduje się w prezentacji, na slajdach pod wspólnym tytułem „Instrukcja gry". W trakcie gry uczniowie wypełniają 1 i 2 część karty pracy (załącznik nr 2).

3. Runda I. Czas chciwości — 10 min

Ogłoś początek pierwszej rundy. Każda runda ma odpowiedni slajd w prezentacji z fragmentem z książki oraz informacjami dla uczniów. W tej rundzie odczytaj fragment książki ze slajdu *Czas chciwości* (slajd nr 13). Grupy mogą inwestować swoje środki w dostępne instytucje (szpital, przytułek, fabrykę, supermarket, dom dziecka, fundusz edukacyjny). W tej rundzie większość grup kieruje się maksymalnym zyskiem. Grupa Duchów może zawiesić jedną decyzję (wyjaśniają etyczne ryzyko). Podsumuj rundę z uczniami pytaniami: *Kto zyskał najwięcej?, Czy inwestycje były etyczne?*.

4. Runda II. Spotkanie z Duchami — 10 min

Zasymuluj wejście Ducha Przeszłości. Odczytaj odpowiedni fragment w prezentacji ze slajdu „Spotkanie z Duchami" (slajd nr 15). Przypomnij grupom, że moralna refleksja zaczyna oddziaływać na Scrooge'a i jego otoczenie.

Grupy podejmują kolejne decyzje inwestycyjne – możesz zasymulować konsekwencje wcześniejszych działań (np. wzrost wartości szpitala, wzrost liczby zdrowych pracowników, spadek przestępczości).

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Jeśli Grupa Scrooge'a nie zainwestowała w nic dobroczynnego, możesz powiedzieć: *Wasze fabryki i supermarkety przynoszą zyski, ale w mieście rośnie liczba chorych i potrzebujących. Cień ubóstwa staje się coraz dłuższy*. Duchy wpływają na wybraną przez nie grupę.

5. Runda III. Refleksja i wahanie — 10 min

Poinformuj uczniów, że Scrooge zaczyna wątpić w swój dotychczasowy styl życia po wizycie Ducha Świąt Teraźniejszych. Odczytaj fragment powieści ze slajdu „Refleksja i wahanie" (slajd nr 17). Grupy muszą teraz podjąć decyzję, które inwestycje są warte kontynuowania, a z których warto się wycofać.

Gdy Grupa Scrooge'a widzi, że inni inwestują w szpitale czy domy dziecka, a sama tego unika, możesz skomentować to słowami: *Widzicie radość w domach, którym pomagają inni, ale Wasz skarbiec, choć pełny, pozostaje zimny i cichy. Nikt nie dziękuje Wam za wasze inwestycje*.

Uczniowie rozmawiają wewnątrz grup: *Czy zysk jest ważniejszy niż wartość społeczna?*

6. Runda IV. Dobroczynność i przemiana — 10 min

Ogłoś ostatnią rundę – następuje przemiana Scrooge'a po wizycie Ducha Świąt Przyszłych. Grupy mogą przeznaczyć część środków na działania czysto dobroczynne. Wyświetl fragment książki ze slajdu „Dobroczynność i przemiana" (slajd nr 19).

Niektóre inwestycje dają teraz tylko punkty etyczne – bez zysku.

Wyjaśnij, że bonus +5 punktów moralnych jest przyznawany na koniec gry każdej grupie, która w ciągu całej rozgrywki (rundy I–IV) zainwestowała w co najmniej trzy RÓŻNE instytucje dobroczynne (np. szpital, dom dziecka i przytułek).

Uczniowie kończą grę, zapisują ostatnie decyzje w kartach pracy.

7. Refleksja i analiza przemiany Scrooge'a — 15 min

Poproś uczniów, aby wykonali mapę mentalną (z pomocą slajdu nr 21): „Jak zmienił się Scrooge?". Każda grupa tworzy ją na dużym arkuszu lub na tablicy, prezentując wartości „przed" i „po" przemianie. Porozmawiajcie wspólnie o tym, co doprowadziło do zmiany, które momenty były kluczowe i jakie analogie można dostrzec w życiu.

Jeśli grupa Scrooge'a przyjęła chciwą strategię, możesz pokazać negatywne konsekwencje jej postępowania, które zostały ukazane w książce. Samotność i opuszczenie Scrooge'a, pogłębianie się choroby małego Tima, ubóstwo pracownika.

Możesz też zadać pytania całej klasie: *Jak działania grupy Scrooge'a wpłynęły na Wasze decyzje i odczucia w trakcie gry?*, *Co w naszym świecie symbolizują punkty moralne? Gdzie je widzimy?*, *Czy historia grupy Scrooge'a z naszej gry przypomina Wam jakieś sytuacje ze współczesnego świata?*.

8. Podsumowanie — 10 min

Poproś uczniów o wypełnienie części refleksyjnej karty pracy. Poproś, aby zapisali swoje przemyślenia na temat decyzji, które podjęli, oraz wartości, które wpłynęły na ich działania.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-b, 2-c, 3-c, 4-d, 5-c, 6-c, 7-d, 8-b, 9-c, 10-c.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Jakie cechy charakteru reprezentuje postać Ebenezera Scrooge'a na początku opowieści?

a empatię i hojność
b chciwość i samotność
c szczęście i przyjaźń
d odwagę i wyrozumiałość

02. Co symbolizują duchy odwiedzające Scrooge'a?

a strach przed śmiercią
b siły nadprzyrodzone w literaturze
c etapy refleksji nad życiem i wartościami
d obowiązek płacenia podatków

03. W co Scrooge zainwestował swoje pieniądze po przemianie?

a w nowe fabryki i mieszkania
b w siebie i własny komfort
c w dobroczynność i pomoc innym
d w nieruchomości w Londynie

04. Kto pierwszy odwiedza Scrooge'a w noc wigilijną?

a Duch Przeszłości
b Duch Teraźniejszości
c Duch Przyszłości
d Duch Marleya

05. Jakie były warunki życia pracownika Scrooge'a – Boba Cratchita?

a Żył w luksusie.
b Miał duże mieszkanie i służbę.
c Był bardzo ubogi, ale miał kochającą rodzinę.
d Był samotny i bogaty.

06. Jaki jest główny morał „Opowieści wigilijnej"?

a Trzeba zawsze słuchać duchów.
b Chciwość popłaca.
c Można się zmienić i warto pomagać innym.
d Praca to najważniejsza wartość w życiu.

07. Jaką postawę wobec Scrooge'a przyjmuje jego siostrzeniec Fred?

a Jest wobec niego agresywny.
b Nie chce mieć z nim kontaktu.
c Traktuje go z pogardą.
d Jest dla niego wyrozumiały i serdeczny.

08. Kogo Scrooge obdarowuje indykiem pod koniec opowieści?

a przypadkowego przechodnia
b małego Tima i rodzinę Cratchitów
c siebie samego
d dzieci z sierocińca

09. Które z poniższych sformułowań najlepiej opisuje przemianę Scrooge'a?

a z biedaka w bogacza
b z samotnika w człowieka sukcesu
c z chciwego w hojnego i empatycznego człowieka
d z przedsiębiorcy w urzędnika państwowego

10. Co symbolizują łańcuchy, które nosi duch Jakuba Marleya?

a więzy rodzinne
b odpowiedzialność za zły biznes
c ciężar grzechów i chciwości po śmierci
d karę za niewiarę w duchy

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

CZĘŚĆ 1. TOŻSAMOŚĆ

1. Kogo reprezentujecie w grze? .....

2. Jakie są mocne i słabe strony Waszej postaci? .....

.....

CZĘŚĆ 2. DECYZJE INWESTYCYJNE

Runda	Inwestycja	Grosze	Punkty moralne	Dlaczego tę inwestycję wybraliśmy?
I.				
II.				
III.				
IV.				

CZĘŚĆ 3. REFLEKSJA

1. Która decyzja była najbardziej wartościowa i dlaczego?

.....

.....

.....

.....

2. Co zrobilibyście inaczej, gdyby gra zaczęła się od nowa?

.....

.....

.....

.....

3. Czego ta gra nauczyła Was o pieniądzach i wartościach?

.....

.....

.....

.....

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

REKLAMA DŹWIGNIĄ HANDLU – TWORZYMY REKLAMĘ DLA KOOPERATYWY DŻEKA FULTONA

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	JUDYTA BOCZEK	90 MIN	VII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ■ posługuje się przykładami z „Bankructwa małego Dżeka" dotyczącymi wpływu reklamy na zachowanie „klientów" oraz wpływu niektórych zachowań na podejmowanie decyzji finansowych; ■ identyfikuje wypowiedź jako tekst reklamowy, informacyjny (w tym w internecie); ■ rozpoznaje manipulację językową; ■ przeciwstawia manipulacji językowej zasady etyki; ■ analizuje sytuacje opisujące wpływy błędów behawioralnych na podejmowanie decyzji finansowych; ■ wykorzystuje środki retoryczne do stworzenia etycznej reklamy; ■ kieruje się zasadami etyki językowej.
METODY KSZTAŁCENIA	pogadanka; praca z prezentacją multimedialną; dyskusja kierowana; metoda plakatu
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca grupowa; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karta pracy dla każdego ucznia; prezentacja multimedialna; materiały do stworzenia plakatu dla 5 grup (arkusz papieru A3, flamastry lub kredki, kolorowe czasopisma, klej, nożyczki)
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik dla nauczyciela lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** III.5. Poznawanie podstawowych zasad retoryki [...] w szczególności argumentowania oraz rozpoznawanie manipulacji językowej. **WS:** III.1.1. funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę; III.1.7. zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; III.1.8. rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi; IV.3.2. wykorzystuje retoryczne środki językowe oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę; IV.7. rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii. **NPP – WO:** 4. Świadome i krytyczne korzystanie z przekazów medialnych. **WS:** 1.5. rozpoznaje przejawy agresji, dyskryminacji i manipulacji [...]; 6.1. rozpoznaje czynniki wpływające na dostępność, wiarygodność i bezstronność przekazów [...].

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie do lekcji 1 (7 min)
2. Czym jest reklama? (18 min)
3. Czym jest manipulacja językowa? (15 min)
4. Podsumowanie lekcji 1 (5 min)
5. Nawiązanie do lekcji 2 (3 min)
6. Co jeszcze wpływa na nasze decyzje? (10 min)
7. Etyka językowa – „tak" czy „nie"? (7 min)
8. Reklama dla kooperatywy (20 min)
9. Podsumowanie lekcji 2 (5 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości
Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie do lekcji 1

7 min

Rozpocznij pierwszą lekcję od przeprowadzenia szybkiego rankingu. Poproś, aby podnieśli do góry rękę ci uczniowie, którzy w ciągu ostatnich 24 godzin widzieli lub słyszeli jakąś reklamę. Gdzie była i czego dotyczyła ta reklama? Następnie poproś uczniów, aby zgłosili najlepsze ich zdaniem reklamy. Uczeń, który zgłosi reklamę, powinien podać jeden argument przemawiający za tym, że właśnie ta reklama jest najlepsza (np. najlepsze hasło reklamowe, reklama jest bardzo dowcipna, ma świetny filmik). Zapiszcie od 6 do 10 przykładów takich reklam na tablicy, a następnie przeprowadźcie głosowanie na najlepszą reklamę (przez podniesienie ręki). Głosować można tylko jeden raz. Zapiszcie miejsca, które zajęły wszystkie reklamy.

Zapytaj uczniów, jakie konsekwencje miałoby opublikowanie takiego rankingu w mediach społecznościowych na profilu bardzo znanej osoby. Czy produkty z najlepszych reklam mogłyby sprzedawać się lepiej? Może też stałyby się droższe? A co by było, gdybyś przed głosowaniem namówił/namówiła kilka osób, aby w zamian za wstawienie do dziennika oceny bardzo dobrej głosowały na jedną, wskazaną przez Ciebie reklamę? Czy opublikowanie takiego rankingu nie byłoby manipulacją? Czy byłoby to etyczne postępowanie?

Wyjaśnij uczniom, że na dwóch najbliższych lekcjach przypomną sobie informacje dotyczące reklamy i środków perswazji poznane w klasie szóstej, a także nauczą się rozpoznawać manipulacje językowe, przedyskutują konieczność stosowania zasad etyki w tworzeniu tekstów informacyjnych, zwłaszcza dotyczących finansów, oraz stworzą reklamę dla kooperatywy Dżeka Fultona.

2. Czym jest reklama?

18 min

Poproś uczniów, aby własnymi słowami przypomnieli, czym jest reklama i w jakim celu tworzy się reklamy. Wyświetl slajd nr 2 z prezentacji multimedialnej i sprawdźcie wspólnie, czy podane przez uczniów definicja i cele były takie same jak zapisane na prezentacji. Możecie też wykonać zadanie z prezentacji.

Poproś uczniów, aby skupili się na drugim znaczeniu wyrazu „reklama". Czy każda reklama ma taką wyraźną formę? Na przykład czy można uznać za reklamę fakt, że w filmie aktor korzysta z laptopa z logo określonej firmy? Jak nazywa się taka forma reklamy? (odpowiedź: lokowanie produktu). Czy są jeszcze jakieś inne formy reklamy? Poproś uczniów, aby wymienili trzy główne źródła, z których czerpią wiedzę np. na temat nowej gry czy nowego kosmetyku, który chcieliby kupić. Naprowadzaj uczniów tak, aby wymienili wśród źródeł influencerów (np. blogerów lub vlogerów). Porozmawiajcie o tym, z czego utrzymują się influencerzy i jak w związku z tym w tworzonych przez nich filmikach czy podcastach mogą pojawiać się treści reklamowe (slajd nr 3). Czy wszystkie reklamy będą jawne? Z jakiego jeszcze powodu należy uważać na treści przekazywane przez influencerów oraz ogólnie – w reklamach? Jaki wpływ na nasze życie mogą mieć podjęte na podstawie tych treści decyzje?

Rozdaj uczniom karty pracy i poproś, aby uczniowie samodzielnie wykonali zadanie 1. Następnie poproś jednego z uczniów o odczytanie rozwiązania. W razie potrzeby skoryguj je wspólnie z pozostałymi uczniami.

3. Czym jest manipulacja językowa?

15 min

Wyjaśnij uczniom, na czym polega manipulacja językowa i gdzie można się z nią spotkać. Następnie poproś, aby uczniowie podali najważniejszą różnicę między manipulacją a perswazją językową (sposób nieetyczny ≠ sposób etyczny). Jeżeli trzeba, przypomnijcie wspólnie, czym jest perswazja językowa.

Omów z uczniami językowe środki manipulacji (slajdy nr 4 i 5), po czym poproś o wykonanie zadania 2 z karty pracy.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

4. Podsumowanie lekcji 1 — 5 min

Jako podsumowanie lekcji zaproponuj uczniom rozwiązanie pytań testowych. Każdy uczeń zapisuje odpowiedź na kartce lub w zeszycie. Osoby, które będą miały 10 poprawnych odpowiedzi, możesz nagrodzić na przykład plusem.
Na zakończenie poproś uczniów, aby w domu wykonali zadanie 3 z karty pracy.

5. Nawiązanie do lekcji 2 — 3 min

Napisz na środku tablicy określenie „manipulacja językowa". Poproś uczniów, aby podawali wszystkie skojarzenia, które mają z tym wyrażeniem po poprzedniej lekcji. Zapisuj na tablicy poprawne skojarzenia.

6. Co jeszcze wpływa na nasze decyzje? — 10 min

Zapytaj uczniów, czy mają świadomość tego, że na nasze decyzje związane z zakupami i ogólnie – z finansami mogą wpływać też emocje wywołane przez jakąś sytuację lub przez inne osoby oraz przez różne błędne zachowania. Wyświetl slajd nr 6, po czym wspólnie wykonajcie zapisane na nim i na następnym slajdzie zadanie (odpowiedź: 1. B, 2. D, 3. C, 4. A). Jeżeli uczniowie sami zaczną podawać przykłady z życia, wykorzystaj tę sytuację i porozmawiaj z nimi o tym.

Nawiąż teraz do „Bankructwa małego Dżeka". Zapytaj uczniów, co było największym zmartwieniem chłopca, odkąd prowadził kooperatywę. Skąd Dżek czerpał informacje na temat finansów? Z kim rozmawiał Dżek o finansach kooperatywy? Co wpływało na jego decyzje? Skąd my dzisiaj możemy czerpać wiarygodne informacje dotyczące finansów? Sprawdź, jak uczniowie wykonali zadanie 3 z karty pracy.

7. Etyka językowa – „tak" czy „nie"? — 7 min

Zapisz na tablicy temat dyskusji: „Etyka językowa – tak czy nie?". Następnie wyświetl slajd nr 8 i krótko wyjaśnij uczniom, czym jest etyka językowa. Zapytaj uczniów, co sądzą o jej stosowaniu. Czy są na „tak", czy też na „nie". Każdy wypowiadający się uczeń powinien podać argument i przykład przemawiający za jego stanowiskiem.

8. Reklama dla kooperatywy — 20 min

Wróć do „Bankructwa małego Dżeka". Zapytaj uczniów, jaki wpływ na wypożyczanie książek z klasowej biblioteki miały zabawne reklamy robione przez Fila. Poinformuj uczniów, że jeszcze lepszą reklamę niż biblioteczka powinna mieć kooperatywa, dlatego teraz w pięciu zespołach będą pracować nad stworzeniem dla niej plakatu reklamowego, zgodnego z zasadami etyki. Podziel uczniów na grupy i wręcz im niezbędne do wykonania plakatu przybory. Możesz też wyświetlić slajd nr 9, na którym zapisane są podpowiedzi dotyczące tego, co powinno się znaleźć na takim plakacie.

9. Podsumowanie lekcji 2 — 5 min

W ramach podsumowania każda grupa prezentuje swój plakat. Pozostałe grupy oceniają, czy jest on przygotowany zgodnie z zasadami etyki językowej.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-c, 2-b, 3-a, 4-c, 5-d, 6-b, 7-d, 8-b, 9-a, 10-c.

Rozwiązanie zadania 1 z karty pracy: A, C, D, E

Rozwiązanie zadania 2 z karty pracy: a) Jola, b) nakłonienie Agaty, aby kupiła książkę i pożyczyła ją Joli, c) Np.: Nie wiem, czy kupię tę książkę. Jednak jeżeli tak będzie, to pożyczę ci ją, jak już ją przeczytam.

Rozwiązanie zadania 3 z karty pracy: np. materiały Narodowego Banku Polskiego, Ministerstwa Finansów i GUS-u.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Kto robił reklamę biblioteczce prowadzonej przez Dżeka?

a Nelly
b pani nauczycielka
c Fil
d woźny

02. Jaki charakter miała reklama biblioteczki prowadzonej przez Dżeka?

a poważny
b żartobliwy
c ironiczny
d neutralny

03. Kto może zostać influencerem?

a każda osoba
b tylko wybitny specjalista z jakiejś dziedziny
c wyłącznie aktor
d tylko sławna osoba

04. Dlaczego influencerzy są cenni dla firm, które potrzebują reklamy?

a Ponieważ potrafią ciekawie opowiadać o sobie.
b Ponieważ mają zdolności aktorskie.
c Ponieważ mają dużą grupę wiernych odbiorców.
d Ponieważ potrafią opowiadać na każdy temat.

05. Dlaczego niektórych decyzji, np. finansowych, nie powinno się podejmować na podstawie opinii influencerów?

a Ponieważ trudno zapamiętać wszystko to, co mówi influencer.
b Ponieważ influencerzy są fachowcami i można nie do końca ich zrozumieć.
c Ponieważ influencerzy kierują się zdaniem swoich odbiorców.
d Ponieważ influencer mógł wziąć pieniądze za wyrażanie takiej, a nie innej opinii.

06. Słowa „perswazja" i „manipulacja"

a znaczą dokładnie to samo.
b mają różne znaczenie.
c znaczą coś dokładnie odwrotnego.
d są homonimami.

07. „Musimy to zrobić..." to manipulacja językowa polegająca na

a odwołaniu się do emocji.
b hiperbolizacji.
c pochlebstwie.
d użyciu 1 os. lm.

08. „Masz olbrzymi potencjał, na pewno to zrozumiesz" to manipulacja językowa, z którą

a mamy do czynienia wyłącznie w polityce.
b możemy mieć do czynienia w codziennym życiu.
c spotykamy się tylko w reklamach.
d mamy do czynienia tylko w szkole.

09. Zdanie: „Proszę, wyjmij naczynia" to przykład

a perswazji, ponieważ prośba jest w nim wyrażona bezpośrednio.
b manipulacji językowej, ponieważ odwołuje się do uczuć odbiorcy.
c perswazji, ponieważ wskazuje na obowiązek odbiorcy.
d manipulacji językowej, ponieważ ma ono niejasne znaczenie.

10. W którym zdaniu jako środka manipulacji użyto hiperboli?

a Oczekiwaliśmy sukcesu.
b Firma odniosła pewien sukces.
c Sukces firmy przerósł oczekiwania.
d Firma jak zwykle odniosła sukces.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. W życiu osobistym każdy z nas podejmuje wiele decyzji. Część z nich może mieć dla nas i naszych rodzin poważne skutki.

Zaznacz wszystkie właściwe dokończenia zdania.

Decyzje, w których podjęciu nie powinniśmy kierować się reklamą, lecz wyłącznie bezstronnymi źródłami informacji, dotyczą na przykład

A. zaciągnięcia kredytu na mieszkanie.

B. kupna kwiatów na urodziny znajomych.

C. leczenia zębów.

D. oszczędzania pieniędzy.

E. wakacyjnego wyjazdu za granicę.

F. wyboru koloru ściany w przedpokoju.

G. kupna książki.

H. kupna komputera.

2. Przeczytaj rozmowę Joli z Agatą. Następnie odpowiedz na pytania.

JOLA: Wiesz, zastanawiałam się nad kupnem tej książki o problemach nastolatek.

AGATA: Też o tym myślałam. Pamiętasz, mówiłam ci o tym przedwczoraj. Podobno to bardzo dobra książka.

JOLA: No właśnie... Bardzo chciałabym ją przeczytać. Bardzo, ale to bardzo. Tylko że w bibliotece jej nie ma, a Ola nie chce mi pożyczyć swojej...

AGATA: No to nie masz wyjścia – musisz ją kupić.

JOLA: Eh..., nie stać mnie na to na razie. Jak pewnie słyszałaś, zgubiłam telefon i musiałam z własnych oszczędności kupić drugi. Rodzice mnie nie rozumieją! Ale co ja ci będę tłumaczyć, jesteś mądrą osobą i na pewno wiesz, jak to jest...

a) Która z dziewczyn manipuluje drugą?

Manipuluje ..... .

b) Jaki jest cel tej manipulacji?

.....

.....

c) Co byś odpowiedział/odpowiedziała na miejscu drugiej z dziewcząt?

.....

.....

3. Dowiedz się od rodziców lub opiekunów, które źródła informacji dotyczących finansów uważają za wiarygodne i bezstronne. Zapisz co najmniej trzy przykłady takich źródeł.

.....

.....

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

ROZSĄDEK I WYOBRAŹNIA W ZARZĄDZANIU PIENIĘDZMI, CZYLI ROZWAŻANIA Z PANEM COGITO (ZBIGNIEW HERBERT „O DWU NOGACH PANA COGITO")

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	MARIA ORLICZ, MARZANNA KOSTECKA-BISKUPSKA	45 MIN	VII–VIII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ■ rozróżnia potrzeby od zachcianek; ■ rozpoznaje uniwersalne znaczenia tekstu kultury; ■ przedstawia korzyści płynące z poznanych sposobów oszczędzania pieniędzy; ■ przejawia rozwagę w podejmowaniu decyzji finansowych.
METODY KSZTAŁCENIA	burza mózgów; praca z tekstem literackim; dyskusja
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karty pracy; prezentacja multimedialna
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.1. wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury. **WS:** I.1.9. wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi; III.1.7. zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie; IV.7. rozwija umiejętności krytycznego myślenia i formułowania opinii. **NPP – WO:** 2. Interpretowanie różnorodnych utworów z uwzględnieniem kluczowych pojęć i istotnych kontekstów […]. **WS:** 2.1. interpretuje teksty należące do różnych sztuk […]; 5.3. wyraża refleksję o charakterze filozoficznym inspirowaną tekstami – moduł filozoficzny.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie (8 min)
2. W świecie potrzeb i zachcianek (7 min)
3. Bankowe wtajemniczenia (10 min)
4. Spotkanie z Panem Myślącym (10 min)
5. Podsumowanie (10 min)

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie — 8 min

Rozpocznij lekcję od rozmowy na temat „mądrego zarządzania pieniędzmi". Zapytaj uczniów, jak rozumieją to wyrażenie.

Odczytaj głośno wiersz Zbigniewa Herberta „O dwu nogach Pana Cogito" (slajd nr 2). Następnie poproś uczniów o określenie podmiotu lirycznego, czyli osoby mówiącej w wierszu (slajd nr 3), np.:

- uważny obserwator,
- ktoś, kto przygląda się Panu Cogito,
- ktoś, kto widzi różnice między prawą a lewą nogą Pana Cogito.

Poleć uczniom, aby podali cechy każdej nogi Pana Cogito (slajd nr 4), np.:

- noga lewa – normalność, optymizm, rozsądek, unikanie kłopotów, Sancho Pansa;
- noga prawa – szaleństwo, wyobraźnia, błędny rycerz.

2. W świecie potrzeb i zachcianek — 7 min

Rozdaj uczniom karty pracy. Poproś o wykonanie zadań – wskazanie potrzeb i zachcianek (załącznik nr 2 – zadanie 1, slajd nr 5) oraz wybór produktów bankowych, które zdaniem uczniów pozwalają na długoterminowe oszczędzanie pieniędzy (zadanie nr 2, slajd nr 6).

Uczniowie wypełniają karty pracy zgodnie z własną dotychczasową wiedzą. Poinformuj uczniów, że ich odpowiedzi nie będą przywoływane na forum klasy, a za chwilę będą mogli samodzielnie sprawdzić, czy dokonali właściwych wyborów.

3. Bankowe wtajemniczenia — 10 min

Omów, z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, najważniejsze cechy wymienionych w karcie pracy produktów bankowych. Rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy, ROR (slajd nr 7):

- pozwala na gromadzenie oszczędności w banku w bezpieczny sposób,
- jest dostępny prawie w każdym banku,
- wysokość oprocentowania (możliwości zysku) zależy od banku i zwykle jest niższa niż w przypadku lokat bankowych,
- nie ma ograniczeń co do wypłat i wpłat (można samemu ustalić limit dziennych wypłat),
- jest przeznaczony do codziennych transakcji,
- środki na ROR są objęte gwarancją Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG).

Wyjaśnij, że w Polsce istnieje Bankowy Fundusz Gwarancyjny (slajd nr 8), który „działa na rzecz stabilności krajowego systemu finansowego: gwarantuje depozyty zgromadzone w bankach i kasach oraz odpowiada za przeprowadzanie przymusowej restrukturyzacji instytucji finansowych zagrożonych bankructwem". Jego cel działania i zadania zostały określone w „Ustawie z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji".

Kredyt (slajd nr 9):

- to zobowiązanie finansowe, w ramach którego bank (kredytodawca) oddaje do dyspozycji klientowi (kredytobiorcy) określoną kwotę pieniędzy,
- udzielenie kredytu wiąże się z kosztami (odsetki i prowizje),
- kredytobiorca zobowiązuje się do zwrotu pożyczonej kwoty wraz z odsetkami i ewentualnymi prowizjami w ustalonych ratach,
- kredyt jest udzielany na określony cel i czas, który może wynosić od kilku miesięcy do kilkudziesięciu lat.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Lokata bankowa (slajd nr 10):

- pozwala na oszczędzanie pieniędzy przez określony czas, zazwyczaj od 1 do 36 miesięcy,
- wysokość oprocentowania lokaty zależy od banku i okresu trwania lokaty,
- zazwyczaj im dłuższy okres lokaty, tym wyższe oprocentowanie,
- wypłacić pieniądze z lokaty można w każdej chwili, ale wypłata przed terminem zakończenia lokaty wiąże się z utratą wypracowanych zysków (warunki zerwania lokaty są określone w każdym banku w umowie z klientem),
- lokaty bankowe są bezpieczne, ponieważ środki na lokacie są chronione przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG).

Poproś uczniów o ewentualną korektę odpowiedzi zaznaczonych przez nich w kartach pracy (zadanie 2, slajd nr 11). Poinformuj uczniów, że karty pracy mogą zabrać ze sobą do domu.

4. Spotkanie z Panem Myślącym

10 min

Ponownie wyświetl wiersz (slajd nr 12). Poproś uczniów o uzasadnienie na podstawie wiersza, dlaczego „idzie Pan Cogito przez świat, zataczając się lekko".

Pamiętaj, że uczniowie powinni pracować z tekstem, cytując odpowiednie fragmenty (slajd nr 13), np.:

- dwoistość ludzkiej natury – „lewa skłonna do podskoków" / „prawa szlachetnie sztywna",
- skłonność do popełniania błędów – „prawa pożal się Boże – chuda z dwiema bliznami",
- normalność – „lewa noga [...] w uśmiechach mięśni z dobrze modelowaną łydką".

Poinformuj, że słowo *cogito* pochodzi z języka łacińskiego od czasownika *cogitare* oznaczającego 'myśleć' (slajd nr 14). Poproś uczniów o zmianę tytułu wiersza po wstawieniu polskiego tłumaczenia – 'Pan Myślący'.

5. Podsumowanie

10 min

Wymień jeszcze raz poznane na lekcji produkty bankowe – rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy (ROR), kredyt, lokatę bankową. Zwróć uwagę, jak ważne są:

- poznane dziś informacje na ich temat: wysokość oprocentowania, koszty prowadzenia rachunku, gwarancje bankowe, dostępność środków;
- umiejętność rozsądnego myślenia, czyli dokonania wyboru dostosowanego do naszych rzeczywistych potrzeb i możliwości finansowych.

Zwróć uwagę uczniów na fakt, że w życiu każdego człowieka istotna jest umiejętność łączenia wyobraźni z rozsądkiem, ponieważ może to zapewnić nam spokój i stabilność finansową.

Możesz wyjaśnić frazeologizmy (slajd nr 15):

- stanąć na własnych nogach – usamodzielnić się, uniezależnić, dorobić się;
- tracić grunt pod nogami – tracić oparcie, tracić pewność.

Rozdaj uczniom pytania testowe i poproś o udzielenie na nie odpowiedzi. Poinformuj, że w każdym z dziesięciu zadań zamkniętych prawidłowa jest tylko jedna odpowiedź.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-b, 2-c, 3-b, 4-c, 5-c, 6-a, 7-c, 8-d, 9-b, 10-a.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Co oznacza bycie rozsądnym?

a kierowanie się w życiu wyłącznie marzeniami
b podejmowanie logicznych decyzji
c ciągły lęk przed nowymi decyzjami
d kierowanie się w życiu fantazją

02. Co oznacza wyraz „oszczędzanie"?

a wydawanie wszystkiego
b pożyczanie pieniędzy kolegom
c odkładanie części pieniędzy na później
d kupowanie na kredyt

03. Co to jest zachcianka?

a To coś, co jest niezbędne.
b To coś, co chcesz mieć, ale tego nie potrzebujesz.
c To rachunek do opłacenia.
d To dochód na koncie bankowym.

04. Co jest przejawem oszczędności?

a kupno nowej gry
b wydanie całego kieszonkowego
c odłożenie 20 zł z kieszonkowego
d fundowanie sobie codziennie oranżady

05. Co może się stać, jeśli nie zaplanujemy wydatków?

a Zostanie nam więcej pieniędzy.
b Zawsze wystarczy nam pieniędzy.
c Możemy wydać więcej, niż mamy.
d Możemy oszczędzić więcej.

06. Dlaczego warto łączyć rozsądek z wyobraźnią?

a Ponieważ to pomaga w mądrym zarządzaniu pieniędzmi.
b Żeby nie było nudno.
c Ponieważ tak mówi nauczyciel.
d Ponieważ to modne.

07. Jakie przesłanie niesie wiersz Zbigniewa Herberta „O dwu nogach Pana Cogito"?

a Trzeba być marzycielem.
b Nie warto niczego planować.
c Warto łączyć wyobraźnię z rozsądkiem.
d Pieniądze nie mają znaczenia.

08. Rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy (ROR)

a jest udostępniany na określony czas
b ma oprocentowanie zależne od czasu jego posiadania.
c ma wysokie oprocentowanie.
d jest dostępny w prawie każdym banku.

09. Kredyt bankowy

a jest darmowy.
b jest udzielany na określony cel i czas.
c nie trzeba go zwracać.
d nie wymaga podawania swoich danych osobowych.

10. Lokata bankowa

a pozwala na oszczędzanie pieniędzy przez określony czas.
b łączy środki finansowe różnych inwestorów.
c nie ma ograniczeń co do wypłat i wpłat.
d wymaga zapłacenia odsetek.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. Przyporządkuj wydatki do właściwej kategorii. Wstaw X w odpowiedniej rubryce tabeli.

Wydatek	Potrzeba	Zachcianka
Bilet miesięczny do szkoły		
Flagowy model telefonu		
Modne buty sportowe		
Zajęcia dodatkowe z matematyki		
Wyjście z przyjaciółmi do kina		
Przybory szkolne		

2. Zapoznaj się z informacją zamieszczoną w ramce, a następnie wykonaj polecenie.

Produkt bankowy to usługa oferowana klientowi przez bank.
Produkty bankowe mają pomóc klientom w zarządzaniu pieniędzmi, w oszczędzaniu i w inwestowaniu.

Które produkty bankowe pozwolą Twoim zdaniem na długoterminowe oszczędzanie pieniędzy? Wstaw X w odpowiedniej rubryce.

Produkty bankowe	TAK	NIE
Rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy (ROR)		
Kredyt		
Lokata bankowa		

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TEMAT LEKCJI

O POŻYTKACH EDUKACJI FINANSOWEJ W SATYRZE IGNACEGO KRASICKIEGO „OSZCZĘDNOŚĆ"

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	JĘZYK POLSKI	MAŁGORZATA JUDA-MIELOCH	90 MIN	VIII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ■ streszcza i interpretuje satyrę „Oszczędność"; ■ wskazuje źródła humoru w utworze; ■ wyjaśnia znaczenie archaizmów będących pojęciami specjalistycznymi; ■ podaje przykłady archaizmów, które zmieniły swoje znaczenie oraz takie, które we współczesnej polszczyźnie znaczą to samo; ■ omawia różne ścieżki dochodzenia do majątku; ■ ceni etyczne postawy związane z oszczędzaniem; ■ docenia znaczenie pieniędzy o małych nominałach; ■ jest świadomy związku prywatnych majątków z dobrobytem narodowym.
METODY KSZTAŁCENIA	praca z tekstem; czytanie wybiórcze; praca ze słownikiem; metaplan; studium przypadku
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca w parach; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karty pracy; prezentacja multimedialna; zakreślacze w dwóch kolorach dla każdego ucznia; wydruk tekstu satyry „Oszczędność" dla każdego ucznia (z serwisu www.wolnelektury.pl); kilka egzemplarzy słownika języka polskiego; opcjonalnie: telefony uczniów
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.1. wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury. **WS:** I.1.5. zna pojęcie komizmu oraz określa jego funkcje; I.1.7. określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji; I.1.9. wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości [...] uniwersalnych związane z postawami społecznymi, religijnymi, etycznymi; II.2.1. dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu [...]; IV.7. rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii. **NPP – WO:** 2. Interpretowanie różnorodnych utworów z uwzględnieniem kluczowych pojęć i istotnych kontekstów [...]. **WS:** 3.9. wykorzystuje pojęcia: [...], archaizm, [...]; 5.6. wykorzystuje pojęcia: [...], wartości uniwersalne, [...].

1. Nawiązanie (8 min)
2. Przygotowanie do lektury satyry „Oszczędność" (5 min)
3. Lektura i opracowanie tekstu (32 min)
4. Słowniczek pojęć ekonomicznych (15 min)
5. Język satyry (10 min)
6. Sentencje w satyrze (15 min)
7. Podsumowanie (5 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Uwaga! Zajęcia należy przeprowadzić w dniu, w którym uczniowie mają dwie lekcje języka polskiego pod rząd.

1. Nawiązanie — 8 min

Wyświetl slajd nr 2 z prezentacji multimedialnej: definicję słowa „oszczędność". Zapytaj uczniów, czy ich zdaniem oszczędność jest cechą pozytywną czy negatywną. Możesz zainicjować głosowanie, a następnie przelicz głosy i zapisz na tablicy wynik. Poproś uczniów o uzasadnienie ich opinii. Notujcie argumenty tak, by powstał metaplan, czyli zapis dyskusji, np. „Pozwala na późniejszy większy zakup", „Trzeba pilnować każdego wydatku, co nie pozwala zaszaleć". W podsumowaniu zwróć uwagę na to, że słowo „oszczędność" kojarzy się z reguły pozytywnie. Poproś uczniów, by w czasie lektury utworu konfrontowali te wstępne ustalenia z treścią satyry.

2. Przygotowanie do lektury satyry „Oszczędność" — 5 min

Rozdaj uczniom tekst satyry Ignacego Krasickiego „Oszczędność", karty pracy (załącznik nr 2) i po dwa zakreślacze. Aby ułatwić lekturę całości, poproś, by uczniowie przejrzeli tekst i powiedzieli, jaką ma formę. Gdy odkryją, że jest to dialog dwóch osób, zaproponuj, by kolorami zaznaczyli wypowiedzi obu bohaterów. Pomoże to śledzić wymianę ich myśli. Wspólnie sprawdźcie poprawność podziału tekstu na „role".

3. Lektura i opracowanie tekstu — 32 min

Poleć, by uczniowie samodzielnie przeczytali tekst i w trakcie lektury szukali odpowiedzi na pytania pomocnicze (zadanie 1 z karty pracy). Pytania są ułożone linearnie w stosunku do tekstu w ten sposób, by ułatwić uczniom lekturę. Można ten etap lekcji zorganizować tak, że po znalezieniu odpowiedzi na pierwsze trzy pytania przerwiesz pracę i sprawdzisz poprawność odpowiedzi (są one zapisane na slajdach nr 3–6). Następnie powtórz pracę nad kolejną partią lektury (czyli 4 razy po 8 min). Zaproponowana organizacja tego fragmentu zajęć zapobiegnie pogubieniu się uczniów, którzy nie nabyli jeszcze sprawności czytelniczej, w przebiegu dialogu, a także zburzy monotonię wymagającej skupienia czynności. Wspieraj wysiłki uczniów i pomagaj im. Radź, by starali się nie czytać szczegółowo (detalicznie), lecz by próbowali uchwycić sens większych fragmentów tekstu obejmujących odpowiedź na kolejne pytanie.

4. Słowniczek pojęć ekonomicznych — 15 min

Zauważ, że w tekście Krasickiego jest wiele pojęć z zakresu ekonomii. Zwróć uwagę, że z 20 z nich stworzono słowniczek pojęć (zadanie 2 z karty pracy). Zapytaj uczniów, czy znają znaczenie któregoś z nich. Jeżeli tak, mogą na bieżąco wpisywać w karty pracy krótkie definicje. Zauważ, że wszystkie te pojęcia mają charakter specjalistyczny, ale dodatkowo niektóre z nich są archaizmami, co utrudnia nam lekturę tekstu. Poproś, by resztę słów uczniowie wyjaśnili w parach, korzystając z przypisów obecnych w tekście, dostępnych w klasie słowników języka polskiego lub źródeł internetowych.

Wyświetl slajd nr 7 (a następnie nr 8), by sprawdzić, czy uczniowie dobrze wytłumaczyli znaczenie wszystkich wyrazów ze słowniczka.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

5. Język satyry

10 min

Poproś uczniów, by zastanowili się, które z wyrazów ze słowniczka są już zupełnymi archaizmami, które spotykamy we współczesnej polszczyźnie, ale zmieniły znaczenie, a które nie zmieniły znaczenia i są zrozumiałe także dziś. Wyświetl slajdy nr 9 i 10, by skonfrontować poczucie językowe uczniów z poczuciem językowym nauczycielskim. Kolor czerwony: archaizmy, kolor zielony: zmiana znaczenia, kolor czarny: wyrazy, które są zrozumiałe także współcześnie. W przypadku niektórych wyrazów mogą wystąpić różnice, ponieważ uczniowie mają inną wiedzę językową niż dorośli. To zadanie ma jedynie pobudzić refleksję na temat zróżnicowania języka polskiego w czasie, ale także w zakresach jego profesjonalizacji. Wyjaśni to uczniom przyczynę ich trudności w pierwszym kontakcie z tekstem satyry.

6. Sentencje w satyrze

15 min

Poproś uczniów, by wrócili do tekstu satyry i znaleźli w niej zdania mające charakter sentencji (czyli złotej myśli), która ma wymowę uniwersalną. Ważne, by w takim zdaniu nie było konkretnych imion, sum, lecz zgrabne językowo uogólnienie. Po podaniu przez uczniów propozycji wyjaśnijcie ich znaczenie. Jeśli zauważysz trudności z wyszukiwaniem przez uczniów sentencji lub zabraknie na to czasu, wyświetl slajd nr 11, na którym zgromadzono przykładowe sentencje. Zapytaj uczniów o ich rozumienie.

7. Podsumowanie

5 min

Wyświetl slajd nr 11. Poproś uczniów, żeby wybrali sentencję, która jest głównym przesłaniem utworu „Oszczędność". Jeśli wskazania uczniowskie będą różne, poprowadź krótką dyskusję.

Zapytaj uczniów, czy – zgodnie z tematem lekcji – uważają, że jednym z elementów edukacji człowieka powinna być edukacja finansowa. Wysłuchaj uczniowskich wypowiedzi, ale ich nie komentuj.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-b, 2-c, 3-b, 4-c, 5-a, 6-d, 7-a, 8-c, 9-c, 10-d.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Jaką formę ma satyra „Oszczędność"?

- **a** monologu
- **b** dialogu
- **c** opowiadania z dialogiem
- **d** listu

02. Który punkt przedstawia nominały rosnąco?

- **a** talar, złoty, szeląg
- **b** talar, szeląg, złoty
- **c** szeląg, złoty, talar
- **d** szeląg, talar, złoty

03. Czego naucza pan Aleksy?

- **a** dobrych manier
- **b** reguł przedsiębiorczości
- **c** rozwoju duchowego
- **d** literatury

04. Jaki sposób nauczania stosuje pan Aleksy?

- **a** Podaje teorię ekonomiczną.
- **b** Czyta fragmenty podręcznika.
- **c** Omawia przykłady ludzkich zachowań.
- **d** Opowiada zabawne anegdoty.

05. Który pieniądz ma najmniejszą wartość?

- **a** szeląg
- **b** grosz
- **c** trojak
- **d** talar

06. Jaka postawa jest sprzeczna z etycznym oszczędzaniem?

- **a** Oszukiwanie pracowników.
- **b** Złe odżywianie się.
- **c** Niekorzystanie z życia.
- **d** Odpowiedzi a, b i c są poprawne.

07. Który zasób najłatwiej się rozchodzi?

- **a** miedź
- **b** srebro
- **c** złoto
- **d** ziemia

08. Który sposób powiększania majątku jest niezgodny z prawem?

- **a** gromadzenie spadków
- **b** pobieranie prowizji
- **c** samodzielne bicie monet
- **d** arendowanie

09. Która definicja wyjaśnia termin „kapitał"?

- **a** wynajmowanie nieruchomości
- **b** miejsce wytwarzania pieniędzy
- **c** zasoby do wykorzystania w celu generowania zysków
- **d** przychód uzyskany z działalności biznesowej

10. Które zdanie wyraża przesłanie satyry?

- **a** Biedny nigdy nie zgromadzi dużego majątku.
- **b** Bogaci nie szanują biednych.
- **c** W gromadzeniu majątku ważny jest kapitał.
- **d** Trzeba szanować drobne pieniądze.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

1. Pytania pomocnicze do zapoznania się z treścią satyry Ignacego Krasickiego „Oszczędność".

Przed lekturą dla ułatwienia pracy zaznacz różnymi kolorami wypowiedzi bohaterów: pana Aleksego i jego rozmówcy. Odpowiedzi szukaj w tekście zgodnie z kolejnością pytań: tekst Cię poprowadzi. Korzystaj z przypisów wyjaśniających znaczenie archaizmów. Nie zniechęcaj się pozorną trudnością satyry.

1. Czego chce się nauczyć od pana Aleksego jego rozmówca?
2. Jakie typy „pana" wyróżnia? Którym z nich chciałby zostać?
3. Jakie domysły snuje na temat sposobu zgromadzenia majątku przez swojego idola? Znajdź sześć sposobów.
4. Jak pan Aleksy wyjaśnia źródło bogactwa drugiego typu „pana"?
5. W jaki sposób rozmówca pana Aleksego rozumie słowa: „Znał się na szeląga"?
6. Jakie jest zgodne z intencją pana Aleksego rozumienie słów: „Znał się na szeląga"?
7. Dlaczego pan Aleksy denerwuje się na swojego rozmówcę?
8. Jaki argument formułuje Aleksy, by pokazać, że bycie „drugim panem" nie zawsze daje szczęście?
9. Jaką refleksję o dawnych i aktualnych czasach snuje pan Aleksy?
10. Jakie zagrożenie dla narodu widzi pan Aleksy w modelu traktowania pieniędzy tak, jak traktuje się je obecnie?
11. Jakie rady daje pan Aleksy swoim rodakom pragnącym być bogatymi?
12. Jakie dwa modele oszczędzania opisuje na przykładzie Piotra i Michała?

Kryterium	Piotr	Michał
Sposób oszczędzania		
Poziom życia		
Poziom zadowolenia		
Ocena etyczna		

2. Słowniczek pojęć finansowych

Korzystając z dowolnego źródła (np. przypisów do tekstu satyry, słownika języka polskiego), zapisz znaczenia pojęć finansowych użytych w utworze. Które z nich są archaizmami? Które wyrazy są obecne we współczesnej polszczyźnie, ale nie zmieniły znaczenia i są zrozumiałe także dzisiaj? Które wyrazy są obecne we współczesnej polszczyźnie, ale zmieniły znaczenie?

arenda –
ekspensa –
fortuna –
grosz –
intrata –
kapitał –
lichwa –
mennica –
percepta –
pożyczka –
prowizja –
spadek –
szeląg –
szkatuła –
talar –
wydatek –
zastaw –
zbytek –
złoty –
zysk –

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

„Dlaczego nie mamy możliwie wcześniej nauczyć dziecka, czym jest pieniądz, wynagrodzenie za pracę, aby czuło wartość, złe i dobre strony posiadania?"

Janusz Korczak

Komplet scenariuszy jest częścią zestawu materiałów do nauczania zagadnień finansowych w klasach IV–VIII. W skład całego zestawu wchodzą:

- **poradnik dla uczniów** „Moja inteligencja finansowa",
- **przewodnik dla nauczycieli** „Rozwój kompetencji finansowych uczniów",
- **poradnik dla dyrektorów i rad rodziców** „Rozwój kompetencji finansowych uczniów",
- **słownik pojęć finansowych**,
- **komplety scenariuszy wraz z prezentacjami** do przedmiotów: język polski, matematyka, geografia, historia, wiedza o społeczeństwie, język angielski, lekcja biblioteczna, a także na zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, zajęcia z wychowawcą i zebrania z rodzicami,
- **gry terenowe, studia przypadku i gra planszowa** „Galaktyczne finanse".

Edukacja finansowa to rozwijanie u uczniów wiedzy m.in. o pieniądzach, oszczędzaniu i podejmowaniu odpowiedzialnych decyzji. Scenariusze lekcji znajdujące się w zestawie pozwalają ją prowadzić na wielu przedmiotach – bez dodatkowych godzin i zmian w programie. Ich ogromną zaletą jest to, że są zgodne z podstawą programową.

Przygotowane materiały mają wspierać nauczycieli oraz pomagają w przystępny i praktyczny sposób wprowadzać temat finansów do codziennych spotkań z uczniami. Dzięki nim dzieci i młodzież zaczną poznawać wartość pracy i pieniędzy oraz będą uczyć się bezpiecznie poruszać się w świecie finansów i ekonomii już od najmłodszych lat.

Zestaw materiałów edukacyjnych powstał jako element realizacji założeń **Krajowej Strategii Edukacji Finansowej**. Materiały w wersji drukowanej trafiły do każdej szkoły podstawowej w Polsce. Wersja elektroniczna jest dostępna na stronie:

https://www.gov.pl/web/finanse/materialy-edukacyjne

KOMPLET SCENARIUSZY

DO NAUCZANIA ZAGADNIEŃ FINANSOWYCH W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

JĘZYK POLSKI

ISBN 978-83-979917-1-2

Ministerstwo Finansów

FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ

WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.